

Konstruktionen av romer i svenska nättidningar

En kritisk diskursanalys av romers framställning i Aftonbladets och Dagens Nyheters nättidning

Viktoria Andersson och Denise Ling

Medie- och kommunikationsvetenskap 15 hp

Halmstad 2015-01-20

Till minne av Lena Ewertsson

Abstract

Titel: Konstruktionen av romer i svenska nättidningar - en kritisk diskursanalys av romers framställning i Aftonbladets och Dagens Nyheters nättidning

Författare: Viktoria Andersson & Denise Ling

Handledare: Martin Danielsson

Examinator: Malin Hallén

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i medie- och kommunikationsvetenskap [15 hp]

Tidpunkt: HT 2014

Antal ord: 18 440

Syfte och frågeställningar: Vårt syfte är att belysa hur nättidningarnas makt konkret kommer till uttryck i beskrivningen av romer. Syftet nås genom följande forskningsfrågor: Hur konstrueras bilden av romer i inrikesnyheter i Aftonbladets och Dagens Nyheters nättidning? Hur förhåller sig nyhetstexterna till romernas utsatta situation? Vilka diskrimineringsmekanismer och maktstrukturer kan identifieras i sättet att skriva om romer?

Metod och material: Undersökningen bygger på sex inrikesartiklar publicerade i Dagens Nyheters och Aftonbladets nättidning under 2014. Dessa artiklar har analyserats med hjälp av Teun A. van Dijk's kritiska diskursanalysmodell, men även Kristina Boréus typologi kring diskursiv diskriminering används som ett komplement.

Huvudresultat: Studien visar att nättidningarna framställer romer i negativa sammanhang och konfliktartade situationer där de beskrivs som diskriminerade, oskyldiga offer. Det förekommer även ett "vi och dem-tänk" med en positiv ideologisk bild av Sverige som ställer sig på de svagas sida.

Nyckelord: kritisk diskursanalys, makt, inrikesnyheter, konstruktion, romer

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	1
2. Bakgrund	3
2.1 Romernas historia i Sverige.....	3
2.2 Tidigare forskning	3
3. Teoretisk och begreppslig referensram	7
3.1 Medierad kommunikation som en omfattande samhällsprocess	7
3.2 Medier som gatekeeper.....	7
3.3 Ideologi.....	7
3.4 Hegemoni.....	8
3.5 Begreppet diskurs	8
3.6 Media i relation till rasism.....	9
3.7 Kritisk diskursanalys	10
4. Metod	11
4.1 Kritisk diskursanalys	11
4.2 Analys på makronivå	11
4.2.1 Tematisk struktur	11
4.2.2 Schematisk struktur.....	12
4.3 Analys på mikronivå.....	13
4.3.1 Global och lokal koherens	13
4.3.2 Stil.....	13
4.4 Sociokulturella kontextualiseringar	14
4.5 Diskursiv diskriminering	14
4.6 Val av empiriskt material	15
4.7 Validitet och reliabilitet	17
5. Analys och resultat	18
5.1 Första analysen - Romsk kvinna avvisades på hotell	18
5.2 Andra analysen - Romsk kvinna får vatten över sig.....	21
5.3 Tredje analysen - Presentation av regeringens vitbok	24
6. Sammanfattning av resultat	27
7. Slutdiskussion	30
Källförteckning	33

1. Inledning

Detta arbete syftar till att undersöka och kritiskt granska texter i artiklar gällande romers framställning i två av Sveriges största nättidningar: Aftonbladet och Dagens Nyheter. Romer har på många sätt fallit offer för en samhällelig diskriminering när det handlar om bostäder, utbildning och social välfärd (SOU 2010:55). I länder inom EU finns det mellan 10-12 miljoner romer och många tillhörande minoritetsgruppen är fattiga, arbetslösa och/eller analfabeter (Europeiska kommissionen, 2014a).

Under de senaste åren har romer givit upphov till en stor samhällsdebatt (Hökerberg, 2013). Man har kunnat se politiker diskutera romer, ett flertal medier har uppmärksammat olika situationer gällande romer och i sociala medier kan man se fakta eller åsikter som delats om romer och deras situation. Inom politik har romer varit ett samtalsämne både bland svenska politiker samt inom EU-kommissionen och år 2014 hölls ett EU-toppmöte för tredje gången gällande hur man på olika sätt ska integrera romer i samhället (Europeiska kommissionen, 2014b). Då romernas situation är en aktuell samhällsdebatt anses denna studie högst relevant och betydelsefull i sin tid.

I bakgrundskapitlet kan ni läsa om på vilka sätt romer i många år blivit särbehandlade, diskriminerade och stämplade med fördomar runt om i världen och så även här i Sverige. I tidigare forskning redovisas att etniska minoritetsgrupper i många fall representeras negativt i medierna, bland annat gällande sociala eller ekonomiska problem. Förhoppningen med vårt arbete är att bidra till forskningsområdet gällande hur minoritetsgruppen romer framställs i media med tanke på deras utsatta situation.

1.1 Syfte och frågeställningar

Massmedierna har en stor roll som kunskapsförmedlare i samhället och påverkar vad vi tror oss veta om vår omvärld och om oss själva. Nyhetsmedier har genom sitt sanningsanspråk och sin stora räckvidd ett gediget ansvar för vilken verklighet som presenteras (Nygren 2008, 110). Av denna anledning kommer vi att studera nyhetsartiklar. Vidare kommer dessa artiklar vara kategoriserade under inrikes och publicerade under 2014 i Aftonbladets och Dagens Nyheter nättidning.

Utifrån tidigare forskning och bakgrund tar vi utgångspunkt i att romer är utsatta och diskriminerade i samhället samt att det pågått under en längre tid. Med tanke på denna situation kommer vår studie att uppmärksamma hur medierna förhåller sig till den samhälleliga diskrimineringen av romer. Vårt syfte är att belysa hur nättidningarnas makt konkret kommer till uttryck i beskrivningen av romer. Därför ska vi undersöka hur medierna väljer att konstruera bilden av romer i sina nyhetsartiklar, vilka maktstrukturer som finns, samt undersöka om och i så fall hur, mediernas makt vad gäller diskriminering konkret kommer till uttryck i framställningen av romer. Intressant är att se om nättidningarna upprätthåller bilden av romer som utsatta eller om det finns avvikelser, samt om nättidningarna försöker bryta det mönster som tidigare forskning visat, och i sådana fall på vilket sätt.

Våra forskningsfrågor är följande:

- Hur konstrueras bilden av romer i inrikesnyheter i Aftonbladets och Dagens Nyheters nättidning?
- Hur förhåller sig nyhetstexterna till romernas utsatta situation?
- Vilka diskrimineringsmekanismer och maktstrukturer kan identifieras i sättet att skriva om romer?

För att se närmare på hur nyheterna förhåller sig till romernas situation och deras marginaliserade position i Sverige har vi använt oss av en begreppsapparat framtagen av Kristina Boréus: en begreppsapparat som definierar diskursiv diskriminering genom språket. Genom hennes begrepp kan vi lättare se vilka diskrimineringsmekanismer vi kan identifiera i nyhetstexterna. Denna typologi kan också indirekt visa på vilka maktstrukturer vi kan finna och är i huvudsak kompletterande till Teun A. van Dijks kritiska diskursanalysmodell som vi använt oss av för att besvara samtliga frågor. Detta presenteras mer utförligt under metodkapitlet.

2. Bakgrund

Mediernas sätt att beskriva och representera en verklighet blir en viktig källa till kunskap om sammanhang som vi själva inte är särskilt bekanta med (Camauër & Nohrstedt 2006, 10). De har en stor påverkan på hur vi tycker och tänker. Därför blir mediernas gestaltning av etniska minoriteter en betydelsefull del i den process som formar relationer mellan människor och påverkar våra livsvillkor (Strand Runsten 2006, 189). Romer har länge varit utstötta och utsatta i samhället, vilket vi kommer berätta mer om nedan. Det vi vill undersöka är därför bland annat hur medierna förhåller sig till denna situation genom sin rapportering om romer.

2.1 Romernas historia i Sverige

Romer härstammar från Indien och utvandrade från landet under 1000-talet. Det första dokumenterade som finns gällande romer i Sverige är från den 29 september 1512, då ett 30-tal romska familjer anlände till Stockholm. Det var inte förrän år 1952 man i Sverige erkände romerna som svenska medborgare, detta slog dock inte igenom i kommunerna och romerna fortsatte diskrimineras i bland annat bostadsmarknaden, arbetsmarknaden samt i socialvården. Arbetslösheten för svenska romer låg på 80 procent under år 2012 (Griberg, 2012). År 2000 blev romer, och fyra andra grupper, erkända som en nationell minoritetsgrupp. Vad dessa minoritetsgrupper har gemensamt är att de har levt och bott i Sverige under lång tid. De är även grupper med en uttalad samhörighet och har en egen religiös, språklig eller kulturell tillhörighet och vill behålla sin identitet (SOU 2010:55, 19).

Delegationen för romska frågor förklarar i betänkandet¹ *Romers rätt - en strategi för romer i Sverige* att romers mänskliga rättigheter kränks samt att romer utestängs från väsentliga delar av samhällslivet. Romers utsatthet visar sig inte minst inom skolan, på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Delegationen pekade även på att romers historia i Sverige till stora delar är outforskad och att den samlade kunskapen om romers situation är begränsad (SOU 2010:55).

Romska Ungdomsförbundet förklarar på sin hemsida att de fördomar som finns gällande romer ofta hindrar dem från att klara sig i samhället. Detta kan exempelvis visa sig genom att romerna inte får arbete, bostad eller plats på en skola de vill gå i. Fördomarna kommer, enligt Romska Ungdomsförbundet, ifrån okunskap om romerna och deras historia (2014). Likaså kan man läsa i vitboken² *Den mörka och okända historien* att okunskap om romer och kränkningar som de har utsatts för bidrar till att de själva skuldbeläggs som orsaken till utanförskap. Boken utgör en viktig del för arbetet gällande regeringens strategi för romsk inkludering i det svenska samhället (Ds 2014:8, 4).

2.2 Tidigare forskning

I denna sammanställning behandlas ett antal vetenskapliga artiklar som främst handlar om etniska minoritetsgrupper eller invandrare i media, både internationellt och nationellt. De

¹ Betänkanden är förslag från riksdagens utskott till riksdagen (Sveriges riksdag).

² En vitbok är en officiell dokumentsamling som skapats i uppdrag av regeringen (Regeringskansliet).

svenska artiklarna som finns inom ämnet handlar om hur minoritetsgrupper eller invandrare framställs i media. Vad gäller just romers framställning i media fann vi endast internationella artiklar.

Två artiklar är hämtade ur boken *Mediernas Vi och Dom* vilka handlar om hur invandrare framställs i svensk media. Den ena artikeln, *Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet* är skriven av Ylva Brune. I sin studie undersöker hon olika former av uttryck för diskriminering och rasism i tre stora svenska tidningar under två veckors tid för att se hur journalisterna uttrycker sig i ett mångkulturellt samhälle. Undersökningen var kvalitativ och Brune undersökte innehållet i artiklarna gällande invandrare, exempelvis i vilka sammanhang invandrare nämns (2006, 89). I konklusionen påpekar Brune att studien visar på att nyhetsgenrer såsom inrikesnyheter och ekonominyheter visar få tecken på att medierna tar ett demokratiskt ansvar för att gestalta Sverige som ett mångkulturellt samhälle. I dessa kategorier är personer med utländsk bakgrund i hög grad osynliggjorda (2006, 118). Brune påpekar även att Aftonbladet och Dagens Nyheter visar tydliga uttryck för en antirasistisk hållning i kulturjournalistik och i opinionsbildande material, däremot är nyhetsjournalistiken mer likgiltig. I Sydsvenskan märker Brune ingen sådan skillnad, istället undviker man de svåra frågorna om samhällets rasism (2006, 120).

Den andra artikeln hämtad från *Mediernas vi och dom* heter *Husbondens röst i etnifierad lokalpress* och är skriven av Marcus Johansson. Johansson undersökte tre lokaltidningar under en 20-års period både kvantitativt och kvalitativt, och syftet med dessa studier var att granska strukturell diskriminering kopplat till lokalpressens rapportering (2006, 163). Johansson kom i den kvantitativa delen fram till att invandrare snarare framställs som problem än resurs, samt att invandrare som kollektiv oftare framställs i problemperspektiv än invandrare som individ (2006, 168). Slutsatsen i Johanssons studie visar på att invandrare oftast framställs i negativa sammanhang såsom kriminalitet, segregering och arbetslöshet, samt att journalister ofta använder sig oreflekterat av vissa ord (2006, 184). Användningen av vissa ord kan skapa eller förstärka negativa uppfattningar om invandrare. Bilden av invandrare som inaktiva offer befästs genom ordval som "får" arbete och "med hjälp av". Detta leder till en beskrivning av invandrare och flyktingar som passiva och överksamma (Johansson 2006, 175).

I Gunilla Hulténs bok *Journalistik och mångfald* utgår Hultén ifrån olika undersökningar för att kunna belysa hur journalistik förhåller sig till etnisk och kulturell mångfald i bland annat medieinnehåll (2009, 7). I boken grundar hon sig bland annat på sina egna undersökningar ur ett historiskt perspektiv kring hur svenska landsortstidningar skildrat invandrare, invandring, främlingskap och nationell gemenskap (Hultén 2009, 39). I tidningstexter från 1985 skildras invandrare och invandring som ett samhällsproblem, en ekonomisk belastning och som ett hot mot välfärdssamhället. Detta visar Hultén genom ett urval av rubriker som exempelvis "Borås nobbar vädjan för flyktingar? 'Svårt att ta emot fler'" och "Stormöte i Morgongåva. Oro för problem med för många invandrare". Senare år kopplas invandring och kriminalitet samman. Vad som då främst uppmärksammades var "gängbråk", misshandel, våld mot kvinnor med utländsk bakgrund och attentat med rasistiska förtecken (Hultén 2009, 62). Hultén refererar i sin bok till rapporten *Invandrare i tystnadsspiralen. Journalisten som verklighetens*

dramaturg, där Lowe Hedman bland annat skrivit om hur invandrare ofta förekom i konfliktartade situationer och negativa sammanhang (Hedman 1985, 161, refererad i Hultén 2009, 14). Hultén tar även upp Ylva Brunnes studier där hon kommit fram till att rutinmässiga tekniker bidrar till att skapa och befästa gränser mellan “invandrare” och “svenskar” (Brune 2004, 309, refererad i Hultén 2009, 14). Hultén nämner också att Brune analyserat mediernas sätt att skriva om flyktingar under en specifik period. I dessa nyhetsartiklar användes ofta polisen som huvudkälla istället för flyktingarna själva, och andra huvudaktörer som förekom i artiklarna var främst personer som representerade svenska myndigheter (Hultén 2009, 15).

Artikeln *Media representation of the discrimination against the Roma in Eastern Europe: The case of Slovenia* är skriven av Karmen Erjavec och tar delvis upp hur romer framställs i slovensk media kopplat till en specifik händelse. Författaren förklarar att konflikter grundat på etnicitet ökar och påstår att det är ett av de mest akuta problemen på dagordningen i Östeuropa (Erjavec 2001, 699). Erjavec har i sin studie analyserat slovensk journalistik i sin representation av den situation som framkom år 1997, då majoritetsbefolkningen med stöd från den lokala myndigheten hindrade en romsk familj från att flytta in i sitt egna hus. Syftet med artikeln är att visa hur de tematiska strukturerna av nyhetsrapporteringen fungerar och hur de bidrar för att legitimera och naturalisera diskrimineringen av romer i Slovenien (Erjavec 2001, 699). I konklusionen förklarar författaren att hans undersökning bekräftar att diskriminering av romer i nyhetsrapporter framkommer, bland annat genom att man endast använder källor från den politiska eliten. Erjavec påpekar att man konstruerar en ensidig tolkning av situationen då man utesluter minoritetens röster i pressen (2001, 724f).

Liknande slutsats som Erjavec har van Dijk tidigare kommit fram till. I *Racism and the Press* tar van Dijk upp begreppet “elite racism”. Van Dijk syftar inte bara på att eliter har en viss uppsättning av rasistiska ideologier och praktiker, utan även att deras position tillåter dem att tala för majoriteten av befolkningen och på så sätt producera och reproducera den vita etnicitetens konsensus. De medier han undersökt hänvisade ofta till elitkällor såsom politiker och myndigheter och mer sällan till minoritetsgrupper. Van Dijk menar att mediernas nära förhållande till samhällseliten bidrar till att driva fram en rasistisk diskurs (1991, 43).

Vidare har Roman Kuhar i sin artikel *Media representation of minorities* gjort en diskursanalys av medias rapportering av tre minoritetsgrupper, däribland romer. Syftet med Kuhars studie är att försöka belysa frågorna om hur mediediskursen utgör medlemmarna av dessa grupper. Kuhar är intresserad av hur, när och på vilket sätt bland annat romer framkommer i media, samt vilka bilder media skapar av denna grupp (2006, 128). Kuhar kom fram till att varje text i medierna han undersökte såsom tidningsartiklar, radio- och TV-program som handlade om romer var kopplat till något problem, framförallt om problemet blev till en konflikt (2006, 148). Analysen visade att medierna stärker synen på “vi” och “dem”, samt att de ofta använde tekniker för kriminalisering, problematisering och stereotypisering i texter angående romer (Kuhar 2006, 149). Diskursen kring “vi” och “dem” var i hög grad närvarande vid representationen av romer i media, då medierna visar dem som problematiska medborgare. De två betonade problemområdena var frågan om utbildning där utbildade slovenier ställs mot utbildade romer, samt frågan om sysselsättning där anställda,

flitiga, hårt arbetande slovener ställs mot lata romer (Kuhar 2006, 153). Romer framställs mestadels som passiva objekt och inte som individer när de representeras i samband med något problem. I samband med romer som problem, representeras de endast på individnivå när man talar om socialt stöd. I dessa sammanhang beskrivs romer som aktiva individer som tar pengar från staten (Kuhar 2006, 153f).

I Romas as a political identity: Exploring representations of Roma in Europe av Aidan McGarry, studerar författaren några av de representationer som idag finns av romer i Europa. McGarry nämner problematiken som finns kring denna representation och studien syftar till att undersöka hur de romska grupperna uppfattar sig själva samt hur de uppfattas av andra. Han menar att de själva har liten eller ingen kontroll över hur de representeras i det offentliga rummet. Deras egna politiska position i lokala, nationella och transnationella sammanhang är svaga och har ett politiskt utanförskap (McGarry 2014, 756). I slutsatsen av artikeln påpekas det att romer har definierats, konstruerats och uppfattats på olika sätt många år, och att detta har hindrat insatser för att främja integreringen av romer i Europa. Den dominerande bilden av romer skapas av personer som själva inte är romer, som kan konstruera och upprätthålla romer som en problematisk och farlig minoritetsgrupp som inte hör hemma i olika nationella sammanhang. Samhälleliga och politisk-juridiska synpunkter har konstruerats av majoriteten samt av romernas elit med endast ett svagt bidrag från de övriga romerna. Vissa lösningar kan verka ofarliga, fastän de kan vara skadliga för samhället på längre sikt. Det finns negativa benämningar gällande romernas identitet som gör representationen av romerna svår, då romer måste hantera omfattande diskriminering och fientlighet i samhället. Det blir en utmaning för romer att vända den stereotypa bild som finns i samhället (McGarry 2014, 770).

Som bakgrundskapitlet visar blir romer särbehandlade i samhället och i media runt om i Europa. De tidigare studierna visar att det på olika sätt finns underliggande uttryck för rasism och ett tänk kring "vi" och "dem" i det som skrivs i många av fallen. Etniska minoriteter kopplas ofta till problem, hot och associeras med våld, kriminalitet och konflikter. Denna studie kommer att se om våra undersökta medier visar detsamma eller om det finns avvikelser från dessa tidigare studier. Romer har funnits i Sverige sedan 1500-talet, men nu har minoritetsgruppen fått extra mycket uppmärksamhet i medierna då minoritetsgruppen omnämns vid olika tillfällen i såväl politiska som samhälleliga sammanhang. Med tanke på att vi inte lyckats finna forskning som behandlat mediernas framställning av romer i Sverige finner vi det viktigt att bidra med ytterligare kunskap om romers framställning i den svenska kontexten.

3. Teoretisk och begreppslig referensram

Teoretiker i masskommunikation har ofta delat ett intresse med sociologer för hur den sociala ordningen upprätthålls och fastsättningen av människor till olika typer av sociala enheter (McQuail 2010, 89). Syftet med vår studie är att undersöka hur romer framställs i media och belysa mediernas makt att konstruera och upprätthålla en viss bild av romer för allmänheten. De teorier som presenteras nedan ses som relevanta då de tar upp olika synsätt på hur medier fungerar, vilket är viktigt för förståelsen kring hur medierna påverkar individers kunskap, åsikter och värderingar. Tolkningsramarna grundas på teorier kring begreppen hegemoni, ideologi, kritisk diskursanalys, diskurs och teorier om hur minoritetsgrupper representeras i medier kopplat till rasism.

3.1 Medierad kommunikation som en omfattande samhällsprocess

Huvudsakligen sysslar medierna med produktion och distribution av kunskap. Denna kunskap ger oss möjlighet att skapa mening om vår upplevelse av den sociala världen, även om skapandet av mening förekommer på relativt självständiga och varierande sätt. Information, bilder och idéer som medier förmedlar kan vara den viktigaste källan till en medvetenhet om en gemensam förgångna tid och en befintlig social plats. Medier används i hög grad för att utgöra våra uppfattningar och definitioner av en social verklighet och är en viktig källa till standarder och normer (McQuail 2010, 82f). Det är genom denna syn på medier som vi finner det viktigt att studera mediernas makt att forma en bild av en minoritetsgrupp, närmare bestämt romer, på grund av deras utsatta position som länge funnits i samhället.

3.2 Medier som gatekeeper

Det finns olika tankar och idéer om hur medier förenar oss med verkligheten. Ett sätt är att se på medier som ett filter, eller *gatekeeper*, som verkar genom att välja vissa delar av händelser som ska få extra uppmärksamhet, och samtidigt utesluter andra perspektiv och röster, vare sig det är avsiktligt eller inte (McQuail 2010, 85). Detta är också ett synsätt som vi kommer utgå från, då vi utifrån tidigare studier uppmärksammat hur minoritetsgrupper exkluderas i medierna och främst förekommer i negativa sammanhang. Viktiga frågor rör de kriterier som tillämpas för de nyheter som får "nyhetsvärde" och de systematiska snedvridningar som urskiljs i utövandet av rollen som gatekeeper (McQuail 2010, 558).

3.3 Ideologi

I samhället är alla idéer mer eller mindre ideologiska, detta innebär att det finns en grad av ideologi i alla platser och diskurser (Berglez 2010, 270). Ideologi syftar till ett organiserat trossystem eller en uppsättning värderingar som sprids eller förstärks av kommunikation. Även om massmedia inte medvetet sägs sprida en ideologi, gör de flesta medieinnehåll detta implicit genom att selektivt betona särskilda värden och normer. Ofta speglar dessa värden och normer den nationella kultur som ger ramen för mediernas system. Även klasstillhörighet och perspektiv från de som äger, kontrollerar och skapar media återspeglas (Bergström & Boréus 2012, 140; McQuail 2010, 559).

Enligt van Dijk förekommer det ett brett utbud av uttryck för ideologier i medier. Likt McQuail (2010), Bergström och Boréus (2012) skriver van Dijk att man inte dagligen gör uppenbara uttalanden om etniska minoriteter eller invandrare. Istället förekommer uttrycken indirekt och mer subtilt, exempelvis genom valet av vissa teman såsom kriminalitet, våld eller kulturell avvikelse, som mycket väl kan skapa en negativ bild av de kulturella andra och på så sätt bidra till reproduktionen av en etnocentrisk ideologi (1998, 232). Då romer är en minoritetsgrupp som länge levt med diskriminering och fördomar, är det intressant att se vilka teman som förekommer i artiklarna som handlar om romer.

3.4 Hegemoni

Den italienske marxisten Antonio Gramsci använde uttrycket hegemoni för att beteckna ett tillstånd där rådande samhällsuppfattningar inte utmanas, trots att en samhällsklass är underordnad en annan (Bergström & Boréus 2012, 372). McQuail beskriver Gramsci's begrepp som en viss typ av makt som härstammar från de övergripande ideologiska tendenserna från massmedia. Detta stödjer det etablerade maktsystemet och exkluderar opposition och konkurrerande värderingar. I korthet är det ett slags dominant konsensus som fungerar på ett dolt sätt utan direkta påtryckningar (McQuail 2010, 558).

Detta begrepp ses som användbart när det gäller att se mediernas potentiella makt över den utveckling som sker i samhället. Som tidigare nämnt har forskning visat på att etniska minoriteter diskrimineras i medier. Intressant är därför att se om medierna med sin maktposition försöker skapa någon förändring i den negativa bild som finns om romer.

3.5 Begreppet diskurs

Det finns ett flertal introduktioner och betydelser vad gäller begreppet diskurs (Bergström & Boréus 2012, 355). Diskursanalys kan anta flera olika former och omfattar flera olika inriktningar (Fairclough & Wodak 1997, 262, refererad i Bergström & Boréus 2012, 358). En grundläggande definition av diskurs är diskurs som språkuttryck och samtal (Berglez 2010, 270). Denna definition betonar betydelsen av social interaktion och tyder på att språket skapar relationer mellan människor samt avgränsande klyftor i samhället. Diskurs kan också ses som ett institutionellt språk för att belysa skillnader mellan exempelvis skolans och vetenskapens språk. Man kan även ha en syn på hela samhället som en diskurs, med andra ord summan av all interaktion i ett samhälle innehavande de osynliga strukturer, värderingar och normer som finns (Berglez 2010, 271f).

Nyheter är diskurser då de utgör ett slags språk och genom nyhetsrapporteringens språk skildras den sociala verkligheten på ett visst sätt (Berglez 2010, 272f). Vad som gör nyheter till diskurser är också det faktum att de skapas av en institutionell verksamhet som präglas av särskilda rutiner och regler (Berglez 2010, 273).

Foucault är starkt förknippad med diskursanalys och han tolkade diskursbegreppet som "en praktik som frambringar en viss typ av yttranden" (Rosengren i Foucault 1993, 57, refererad i Bergström & Boréus 2012, 358). Diskurs går att beskriva som ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper och pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet. Då regelsystemen

förändras har diskurser även ett dynamiskt inslag (Bergström & Boréus 2012, 358). De flesta kritisk diskursanalytiska angreppssätt bygger på Foucaults diskursteori, vilken även vi ansluter oss till. Diskurs ses här som delvis konstituerande för kunskap, subjekt och sociala relationer. Diskursanalysen är samtidigt textorienterad där man systematiskt analyserar språkbruk som en social praktik i förhållande till den bredare sociala praktiken, vilken den diskursiva praktiken är en del av (Winther Jørgensen & Phillips 2000, 95; van Dijk 2001, 353).

3.6 Media i relation till rasism

Teun A. van Dijk har i flera arbeten skrivit om nyhetsmedier och rasism. I *Language, Power and Ideology* diskuterar van Dijk mediernas roll i reproduktionen av rasism. Utifrån en analys av över 170 intervjuer framkom det att människor ofta refererade till medierna när de uttryckte sig om eller försvarade åsikter angående etnicitet (van Dijk 1989, 201).

I Europa nekas minoritetsgrupper systematiskt, ofta indirekt och subtilt, sina mänskliga rättigheter, det kan handla om möjligheter till hushåll, arbete, vård och utbildning (van Dijk 1989, 202). Det finns ett antal föreställningar som denna strukturella diskriminering bygger på och som legitimerar den dominanta gruppens förtryck och maktutövning av minoriteter. Van Dijk förklarar att en del av dessa föreställningar kommer från diskurser och kommunikation av olika slag (1989, 202). De flesta elitediskurser såsom politiska, juridiska och vetenskapliga diskurser, är tillgängliga för endast en del människor. De utbredda föreställningarna om etniska fördomar och ideologier bland människor förutsätter masskommunikation, det vill säga uttryck, produktion och reproduktion i massmedia. Av denna anledning antar van Dijk att medier spelar en stor roll för distribution och acceptans av etniska ideologier.

Nyhetsmedier är inte passiva i sitt sätt att beskriva och rapportera om händelser i världen, istället ser man det som att de (re)konstruerar nyheterna. I detta spelar nyhetsvärde, institutionella rutiner samt olika modeller och format en stor roll (van Dijk 1989, 203).

I *Racism and the Press* tar van Dijk upp begreppet "elite racism". Med detta begrepp menar van Dijk att eliter har en viss uppsättning av rasistiska ideologier och praktiker samt att deras position tillåter dem att tala för majoriteten av befolkningen och på så sätt producera och reproducera den vita etnicitetens konsensus. De medier han undersökte hänvisade ofta till så kallade elitkällor, såsom politiker och myndigheter, och mer sällan till minoritetsgrupper. Mediernas nära förhållande till samhällseliten bidrar till att driva fram en rasistisk diskurs (van Dijk 1991, 43). Teorin om hur media reproducerar rasism är användbar då tidigare forskning visat hur etniska minoriteter diskrimineras i medier och hur media upprätthåller ett "vi" och "dem".

I artikeln *News Racism: A Discourse Analytical Approach* gör Teun A. van Dijk skillnad på ny rasism och gammal rasism. Många former av den nya rasismen är diskursiva på det sätt att den uttrycks, antas och bekräftas genom text och tal i det vardagliga livet, exempelvis i vardagliga konversationer, lagar, film och i TV. Den är med andra ord inte lik den gamla rasismen med öppet våld och med en systematisk segregation. Den nya rasismen kan istället uppfattas som mer rumsren, men kan fortfarande komma till stor skada då det uppfattas som

“det normala” för de som ägnar sig åt en sådan diskurs och interaktion. Därför kan den nya rasismen vara minst lika kraftfull för att marginalisera och utestänga etniska minoriteter (van Dijk 2000, 34).

3.7 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys kan användas både som teori och metod (Winther Jørgensen & Phillips 2000), därför har vi valt att presentera det teoretiska perspektivet i detta kapitel. I nästa kapitel behandlas kritisk diskursanalys som metod och hur den använts i vår studie.

Enligt van Dijk är en kritisk diskursanalys en typ av diskursanalytisk forskning som främst studerar hur sociala maktmissbruk och ojämlikhet fungerar genom text och tal i en social och politisk kontext. Med en sådan forskning vill kritiska diskursanalytiker avslöja och i slutändan stå emot social ojämlikhet och bidra till mer jämlika maktförhållanden. Mer specifikt fokuserar kritisk diskursanalys på hur diskursstrukturer legitimerar, reproducerar eller utmanar maktrelationer och dominans i samhället (van Dijk 2001, 352f; Winther Jørgensen & Phillips 2000, 69).

Inom den kritiska diskursanalysen finns många av de mest betydelsefulla bidragen från Wodak, Fairclough och van Dijk och analysen kan användas på alla typer av diskurser, texter och medier. När man läser nyheter gör man det som individer med unika erfarenheter och förståelser som påverkar våra tolkningar. På samma sätt har de som producerat nyheterna olika bakgrund och intressen som styr och påverkar innehållet. Nyhetstexter ses inte som en slumpmässig kombination av tecken, utan som en strukturell företeelse där produktionen och konsumtionen av nyhetsdiskursen har att göra med kognition, det vill säga uppfattande, förståelser samt memoreringar (Berglez 2010, 273).

4. Metod

Vi har besvarat våra frågeställningar genom Teun A. van Dijks kritisk diskursanalys. Van Dijks modell tillhandahåller konkreta analytiska förslag och frågor som syftar till att synliggöra maktstrukturer och social orättvisa som återskapas genom representationer i nyhetsdiskursen (van Dijk 2001, 353). Av denna anledning är modellen relevant för såväl studiens syfte som frågeställningar. Modellen visar även på ett tydligt sätt hur man kan tyda diskriminering och bakomliggande ideologier som förekommer i nyhetstexter, vilket kan vara till vår fördel med tanke på frågeställningarna. Utöver van Dijks modell används Kristina Boréus begreppsapparat gällande diskrimineringsmekanismer för att kunna sätta ord på den diskriminering vi funnit och besvara våra frågeställningar mer tydligt.

4.1 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys handlar om att man dels försöker ställa sig utanför den kultur man själv befinner sig i och betrakta nyhetsdiskursen från en oberoende position, dels ska man försöka utnyttja det faktum att man ingår i det samhälle och den sociokultur som diskursen producerats i (Berglez 2010, 274). Van Dijks kritiska diskursanalys syftar till att studera texter på makro- och mikrostrukturell nivå och den handlar om att analysera nyhetstexter främst som en typ av diskurs (van Dijk 2009, 1). Vid diskursanalys är man också intresserad av diskursens olika kontexter, det vill säga i de kognitiva processerna för produktion och reception, samt i de sociokulturella dimensionerna av språkbruk och kommunikation (van Dijk 2009, 2).

Ofta ignoreras hur journalisten tolkar nyheternas omgivning och hur sådana tolkningar formar sin reproduktion av nyhetshändelser och nyheters diskurs. Därför behövs även en mikroanalys av nyhetens produktionsprocesser (van Dijk 2009, 7). En fullständig analys av en diskurs innebär en integration av text och kontext, i den mening att användningen av en diskurs i en social situation på samma gång är en social handling (van Dijk 1988, 29).

4.2 Analys på makronivå

Makroanalysen innefattar övergripande egenskaper som finns i texten, exempelvis hur nyhetstextens hierarki ser ut med huvudtemat och delteman (tematiska strukturen). Den innefattar också nyhetsberättandets konventioner, som generellt sett utgår från rubrik och ingress, samt en historisk bakgrund som relaterar den aktuella händelsen till något i det förflutna. Det kan även ges utrymme för aktörer och källor som kommenterar och bedömer exempelvis orsaker och konsekvenser (schematiska strukturen) (van Dijk 1988, 34).

4.2.1 Tematisk struktur

Den tematiska organisationen av en nyhetsdiskurs spelar en avgörande roll. Med tematisk struktur åsyftas teman eller ämnen (van Dijk 1988, 30). Ämnen ses som en egenskap av innebörden eller innehållet i en text, därav krävs en analys med en semantisk teori. Teman definieras inte som betydelsen av enskilda ord eller meningar, istället talar man om en

sammanfattning eller den viktigaste informationen och slutsatsen av ett yttrande när det handlar om ett längre textstycke (van Dijk 1988, 31).

Nyhetsartiklar innehåller oftast flera teman som utgör en hierarkisk struktur (van Dijk 1988, 32). Den undersöks i makroanalysen genom den tematiska strukturen och visar hur relationen ser ut mellan huvudtemat och delteman i artikeln. Rubriker och ingresser är delar som förekommer högst upp i hierarkin där man kortfattat formulerar det som anses vara mest relevant (van Dijk 1988, 36). Om informationen anses vara mindre viktig, hamnar den längre ner i hierarkin (Berglez 2010, 275).

4.2.2 Schematisk struktur

En analys av den schematiska strukturen innebär en kartläggning av nyhetsberättandet. Analysen syftar till att undersöka vad som förmedlas i rubrik och ingress, samt vilka aktörer som förekommer i texten och vad dessa aktörer representerar. Utifrån vilka aktörers verbala kommentarer inklusive journalisten själv kan man undersöka vilka resonemang och orsaker som förekommer, och vem som tillåts sammanfatta eller dra de huvudsakliga slutsatserna kring den aktuella händelsen (Berglez 2010, 278).

Kognition är en central del i produktionen och konsumtionen av en nyhetsdiskurs. Journalisterna förhåller sig till kognitiva scheman som läsarna redan är införstådda med, som exempelvis rubriker och ingresser (Berglez 2010, 273f). När man analyserar den schematiska strukturen vill man fånga nyhetsdiskursens sociokognitiva berättarkonventioner (Berglez 2010, 275). Ett sådant schema består av hierarkiskt ordnade kategorier och kan vara specifika och konventionaliserade för olika typer av diskurser (van Dijk 1988, 49). Nyhetsdiskursens standardkonvention utgörs av en sammanfattning i form av en rubrik och ingress, vilka tillsammans uttrycker det viktigaste för texten. En nyhetstext kan också innehålla en historisk bakgrund som relaterar den aktuella händelsen till något i det förgångna (van Dijk 1988, 53). En annan kategori som förekommer rutinmässigt i nyhetsdiskurser är konsekvenser som delvis påverkar nyhetsvärdet av sociala och politiska händelser, beroende på allvaret i konsekvenserna. Ibland anses konsekvenserna vara viktigare än de huvudsakliga nyhetshändelserna, i sådana fall kan ämnen i konsekvens-kategorin ha samma hierarkiska position som den aktuella nyhetshändelsen eller till och med uttryckas i rubriken (van Dijk 1988, 54).

Vidare förekommer även det van Dijk kallar för verbala reaktioner och valet av vem som får komma till tals är inte alltid objektivt (van Dijk 1988, 56). Kategorin kan ses som ett fall av konsekvenser, där det ges utrymme till aktörer och källor som kommenterar och bedömer en händelse (van Dijk 1988, 54). Denna kategori signaleras av namn och roller av deltagare och av direkta eller indirekta citat av verbala uttalanden. Till sist tar van Dijk upp en kategori som berör kommentarer, åsikter och utvärderingar av journalisten eller tidningen själv. Även om många nyhetsjournalister delar den ideologiska uppfattningen om att fakta och åsikter inte ska beblandas, tycks denna kategori ändå förekomma ofta i nyheterna, ibland i indirekt form. Denna kategori består av två huvudsakliga underkategorier: utvärderingar och förväntningar. Utvärderingar består av åsikter om själva nyhetshändelsen. Förväntningar formulerar

eventuella politiska eller andra konsekvenser av faktiska händelser och situationer, man kan till exempel förutsäga framtida händelser (van Dijk 1988, 56).

4.3 Analys på mikronivå

Vid en analys på mikronivå gör man skillnad på innebörd och dess uttryck, såsom ord, fraser och meningsuppbyggnader (van Dijk 1988, 59). Mikroanalys handlar om att studera diskursen mer i detalj, exempelvis genom att se till koherens och ordval. I nyhetsdiskurser finns en etablerad meningsrelation som producent och konsument har gemensamt. Denna meningsrelation är baserad på sociokognition och sociokultur med en gemensam värld av kollektiva förståelser av verkligheten, som bekräftas eller omförhandlas genom nyhetstexterna (van Dijk 1988, refererad i Berglez 2010, 274). Enligt Berglez kan det handla om föreställningar som att stöld är moraliskt fel eller att bilbälte är bra för trafiksäkerheten, vilka kan vara exempel på hur samhället inverkar på nyhetsdiskursen och vice versa. Medierna producerar sådana gemensamma sociokulturella traditioner kring hur verkligheten ska tolkas och förstås och det är dessa omedvetna sociokulturella processer som den kritiska diskursanalysen strävar efter att lyfta fram (Berglez 2010, 274).

4.3.1 Global och lokal koherens

Med global koherens undersöker man textens huvudsakliga mening. Den lokala koherensen består av det som skapas och bildas genom de mindre textpartier som hänger ihop och innefattar argumenteringar, påståenden samt beskrivningar som finns i texten (Berglez 2010, 275). Vid en sådan analys studeras således hur den globala koherensen är uppbyggd genom textens olika delar (Berglez 2010, 275). Vidare handlar det om att fånga hur man som producent och konsument ömsesidigt bidrar till textens sammanhängande mening. Van Dijk menar att diskursen i sig inte har koherens, utan att det skapas en samstämmighet av läsaren genom att konsumenten själv fyller i luckor som producenten efterlämnat, då det finns ett sociokulturellt band mellan de båda (1988, 62). När man studerar nyhetstextens mening är det därför viktigt att kombinera de uppenbara och observerbara betydelserna tillsammans med koherensluckorna. Genom att fastställa dessa luckor kan man greppa producentens och konsumentens sociokulturella relation och dess eventuella ideologiska karaktär (Berglez 2010, 276; van Dijk 1988, 71).

Vidare bör man studera det explicita som finns i texten för att hitta förekomsten av överflödigt information som inte tillför något relevant i nyhetshändelsen som presenteras. Man kan till exempel fråga sig varför en person omnämns som rom trots att den aktuella händelsen inte handlar om personens etnicitet. De närvarande implikationerna kan vara en produkt av journalisten och hans eventuella agenda, men oftast handlar det om sociokulturella konventioner och rutiner som är mer eller mindre omedvetna för både producent och konsument (Berglez 2010, 276).

4.3.2 Stil

Slutligen handlar det om att analysera stilen i nyhetstexten. Detta kan exempelvis studeras i hur meningar är uppbyggda (syntaktiskt) samt genom ordval (lexikalt) (Berglez 2010, 276).

Stil kan exempelvis benämnas som ett sätt att säga samma sak men på olika sätt (van Dijk 1988, 73). Ett exempel på detta är att kalla någon för “arbetslös” istället för “arbetssökande”, där ordet “arbetslös” tenderar att ha en mer negativ ton. Den analytiska utgångspunkten är att dessa delar i nyhetstexten kan rymma sociokulturella och ideologiska element och ses därför som en viktig del för analysen (van Dijk 1988, 72; Berglez 2010, 276).

4.4 Sociokulturella kontextualiseringar

Makro- och mikroanalysmomenten måste utföras i relation till den sociokulturella kontexten. Det handlar om att undersöka på vilka olika sätt nyhetsdiskursen kan ge uttryck för, vara en del av, förhandla med eller motverka särskilda ideologiska processer. Det är möjligt att texten skulle kunna se ut på ett annat sätt, vilket gör att man bör ställa sig utanför den diskurs texten utgör (Berglez 2010, 279).

4.5 Diskursiv diskriminering

För att se om där finns diskrimineringsmekanismer i nyhetstexterna har vi valt att kombinera van Dijks analysmodell med Kristina Boréus begreppsapparat för diskursiv diskriminering. Boréus nämner att diskursiv diskriminering har fått ett ökat intresse inom bland annat kritisk diskursanalys. Hon förklarar också att den kritiska diskursanalysen har en viktig lucka för förståelsen av diskriminering i diskurs. Det saknas en begreppsapparat vilket skapar problem för att kunna känna igen diskursiv diskriminering (Boréus 2005, 120). Därför har Boréus i sin artikel *Discursive discrimination: A typology* presenterat hur diskriminering kan utföras med hjälp av språket och har utefter det tagit fram en begreppsapparat för diskursiv diskriminering.

Boréus typologi består av fyra huvudbegrepp. Ett av dessa benämns som *exkludering*, vilket kan delas upp i två underkategorier, varav den ena gäller *exkludering av röster*. Detta inträffar när en grupp av människor exkluderas från deltagande i sammanhang som är av vikt för dem. Exkludering av röster kan bara studeras som ett mönster i en diskurs och enskilda talhandlingar³ är svåra att peka ut (Boréus 2005, 126f). Om det handlar om en total exkludering är deras åsikter varken citerade eller refererade och vid en lägre grad av exkludering förekommer de berördas åsikter endast genom citat eller referat (Boréus 2006, 414). Detta är vanligt förekommande i nyhetstexter där journalisterna skriver sina egna artiklar och således bestämmer vem som ska intervjuas och vilka frågor som ska ställas. Att utestängning av röster är en form av negativ särbehandling beror i första hand på dess konsekvenser. Eftersom olika grupper talar från olika sociala positioner, leder exkludering oftast till att vissa sätt att formulera problem och lösningar också utestängs. Med andra ord är det bara vissa aktörers syn på problem och lösningar som framgår, medan vissa andras utestängs (Boréus 2005, 128).

Den andra underkategorin för *exkludering* kallar Boréus för *osynliggörande*. I detta fall utestängs inte uttryck för grupperns åsikter, vad som utestängs är istället omnämnanden och

³ Med talhandlingar menas vissa saker vi gör med ord, exempelvis att benämna, referera till, eller att avstå från att referera till olika människor. Det kan också handla om att beskriva människor, tillskriva dem egenskaper samt att argumentera för vissa handlingsalternativ (Boréus 2005, 122).

representationer av grupper. De personer som placeras i en viss social kategori är osynliga eller underrepresenterade i diskursens uttryck (Boréus 2005, 128). Då vi valt artiklar som huvudsakligen handlar om romer för att undersöka deras framställning, kommer vi inte kunna applicera detta begrepp i vår studie.

Det andra begreppet kallar Boréus för *nedvärdering* och detta förekommer när "de" framställs som sämre än "oss". För att avgöra om ett språkligt uttryck kan tolkas som nedvärderande eller inte, behöver man sätta det i sin kontext. Nedvärdering i språkliga former kan förekomma genom att benämna och beskriva samt genom associativa mönster som kan uppstå på diskursnivå. När vi talar om benämningar eller etiketter för en viss grupp kan dessa vara uppenbart nedvärderande när valet av negativa benämningar, som exempelvis zigenare, används framför andra mer neutrala eller positiva ord (Boréus 2005, 129). Utöver hur grupper benämns och beskrivs kan nedvärdering också skapas genom associationer, utan att benämningar eller beskrivningar är nedvärderande. Exempel på detta är när omnämmandet av individer eller grupper är exkluderade i neutrala eller positiva sammanhang och förekommer istället i rapportering som rör olika slags problem. Detta kommer främst till uttryck som ett mönster i en diskurs, men det kan också förekomma negativa associationer i enstaka texter (Boréus 2005, 132).

Boréus tredje begrepp är *objektifiering*. När man objektifierar människor behandlar man dem i ett eller annat avseende som om de vore ting istället för personer. Boréus refererar till Nussbaum som menar att detta kan ske på olika sätt, bland annat genom att behandla någon som ett verktyg för ens egna ändamål. Det kan även ske genom ett nekande av subjektivitet, i bemärkelsen att man behandlar människor som om de inte har några känslor, behov, önskemål eller egen vilja (Nussbaum 1999, 218, refererad i Boréus 2005, 132). Objektifiering är diskriminerande när det finns en asymmetrisk maktrelation, så att ena sidan har möjlighet till att objektifiera den andra och gör detta på ett sätt som är till nackdel för andra, som saknar denna möjlighet (Boréus 2005, 132).

Det sista huvudbegreppet benämner Boréus till *förslag som pekar mot icke-språklig negativ särbehandling*. Detta förekommer främst genom argumentation som talhandling (Boréus 2005, 135). Begreppet handlar om förslag till sådan behandling som är särskilt för vissa grupper och som är till nackdel för gruppens medlemmar på psykiska, fysiska eller sociala sätt (Boréus 2006, 416).

4.6 Val av empiriskt material

Utifrån syftet med studien bestäms vilka tidningar som ska ingå, från vilken tidsperiod tidningarna ska vara samt vilka delar av en dagstidning som ska analyseras (Bergström & Boréus 2012, 54). Intressant hade varit att undersöka hur media framställer romer i både tidning, TV och radio för att få en översiktlig bild över massmediernas framställning av romer i samhället. Tidsbegränsningen gör det dock svårt att studera alla tre medier. Av denna anledning har vi valt att avgränsa oss till två stora svenska tidningar på nätet: Aftonbladet och Dagens Nyheter. Nättidningar är lättillgängligt för användarna och ses dessutom som ett växande fenomen och är av denna anledning ett relevant medium att undersöka (Hadenius et

al. 2011, 161; Nordicom Sverige 2013, 15ff). Som tidigare nämnt finner vi det mest intressant att fokusera på nyhetsartiklar snarare än exempelvis krönikor, då nyhetsartiklar gör anspråk på att vara sanningsenliga och objektiva skildringar av verkligheten (Nygren 2008, 110).

Vid en studie av endast en nättidning kan det vara svårt att säkerställa om resultatet är sällsynt och något som hör till ovanligheten (Ahrne & Svensson 2011, 24). Därför är valet av att titta på två nättidningar istället till vår fördel av den anledningen att det stärker resultatets giltighet och generalitet. Vad gäller materialets tillgänglighet är det både praktiskt och tidsmässigt underlättande att undersöka nyhetsartiklar i nättidningar än tidningar i pappersform (Boréus 2011, 145). Aftonbladets nättidning har dessutom större räckvidd och fler läsare per dag än papperstidningen. Under augusti 2014 hade Aftonbladet.se en räckvidd på drygt 1,6 miljoner läsare per dag (Aftonbladet, 2014). Likaså är DN.se stor som nättidning och hade under 2013 cirka 1,5 miljoner unika webbläsare i genomsnitt per vecka (Dagens Nyheter, 2013). Det bör poängteras att dessa tidningar innehar olikheter, således kan rapportering skilja sig åt. En skillnad på tidningarna är exempelvis frågan om förtroende där Dagens Nyheter som dagstidning kan ses som "kvalitetsjournalistik" och har därav högre förtroende (Weibull 2013, 477ff). Aftonbladet som kvällstidning tycks däremot bedriva "sensationsjournalistik" (Hadenius et al. 2011, 79) och anses ha lägre förtroende (Weibull 2013, 477ff). Det kommer dock inte läggas någon vikt vid detta och det ligger inte i studiens syfte att jämföra skillnader mellan tidningarna, valet av två skilda tidningar är snarare för att stärka resultatet i likheterna.

Då vi vill undersöka hur nättidningarna representerar romer i det svenska samhället kommer vi att studera nyhetsartiklar kategoriserade under inrikes. Romer ses ofta som en utsatt minoritetsgrupp i samhället och som vi tidigare nämnt har medierna under året ägnat mycket uppmärksamhet åt romernas situation. Därför har vi valt att begränsa vår tidsperiod och samla in nyhetsartiklar som publicerats mellan januari 2014 till november 2014. En ytterligare avgränsning är att undvika artiklar som huvudsakligen handlar om något annat än romer, men där romer nämns. Dessa artiklar kommer i denna studie ses som irrelevanta.

För att samla in material sökte vi efter artiklar som behandlar romer i de två valda tidningarna, detta genom att söka på ord som exempelvis "romer", "romsk" och "romska". Vidare sorterades materialet genom att urskilja inrikesnyheter från de resterande artiklarna gällande romer. Därefter sökte vi efter artiklar publicerade under den valda perioden där vi valde ut sex stycken, tre från vardera tidning. De valda artiklarna är skrivna utifrån tre olika händelser där två artiklar, en från varje tidning, behandlar samma händelse. Det går inte undgå det faktum att de valda artiklarna utifrån ovannämnda sökord naturligtvis kommer benämna individer med denna specifika titel, närmare bestämt rom. För att vi ska veta att artiklarna behandlar just romer måste dessa sökord användas. En rapportering om exempelvis en utsatt, tiggande kvinna kan inte förekomma i vårt urval om det inte nämns att hon är romsk, då det således inte säkert kan svara på vår forskningsfråga gällande hur romer konstrueras i nättidningarna. I och med denna problematik blir det också möjligt för en eventuell vinkling, där dessa sökord kan leda till artiklar som berör ämnet "vi" och "dem".

4.7 Validitet och reliabilitet

I studien bör man ha validitet och reliabilitet i åtanke. För att se om en diskursanalys är valid bör man se till sammanhanget, och för att analysen ska uppfattas som trovärdig bör analytiska påståenden ge diskursen ett sammanhang (Potter & Wetherell 1987, 170, refererad i Winther Jørgensen & Phillips 2000, 123). Ett annat sätt att bedöma validiteten är att se till analysramens förklaring samt förmågan att åstadkomma nya förklaringar (Potter & Wetherell 1987, 171, refererad i Winther Jørgensen & Phillips 2000, 123). En del av valideringen fastställs också genom redovisningen av forskningsresultaten. I vår analys och slutsats förklarar vi därför våra analytiska påståenden och tolkningar utifrån bland annat specifika textutdrag. Detta utgör också en viktig del för en god reliabilitet i arbetet. En detaljerad redogörelse av resultaten är också viktig för att läsaren själv ska kunna bedöma processen och bilda en egen uppfattning om studien (Winther Jørgensen & Phillips 2000, 123; Bergström & Boréus 2006, 406).

Vad gäller reliabilitet bör man noggrant förklara hur man kommit fram till ett bestämt resultat och hur undersökningen gått till. Detta ökar möjligheten till en god intersubjektivitet, samt möjligheten för andra att nå samma resultat. Diskursanalyser är studier av språkliga ordningar som kan uppfattas som styrande (Bergström & Boréus 2006, 406). Det är därför viktigt för forskaren att förstå hur diskurser fungerar vid ett specifikt sammanhang, och då alla tolkningar är subjektiva krävs motivering för tolkningen man gjort (Bergström & Boréus 2006, 406; Boréus 2011, 148).

5. Analys och resultat

I detta kapitel presenteras analysen tillsammans med resultat utifrån de sex valda artiklarna. Detta kapitel är uppdelat i tre olika analyser utifrån tre valda händelser. Varje händelse/analys består av två artiklar, en från varje tidning. I bilaga 1 och 2 kan ni finna artiklarna som utgör första analysen. Andra händelsens artiklar återfinns i bilaga 3 och 4 och tredje händelsens artiklar i bilaga 5 och 6.

5.1 Första analysen - Romsk kvinna avvisades på hotell

Dessa artiklar behandlar en händelse om Diana Nyman som bland annat är ordförande för Romska rådet. Nyman bodde på hotellet Sheraton i Stockholm då regeringskansliet bjudit in henne för att hålla ett tal om romernas situation, i samband med en presentation av vitboken om diskriminering av romer i Sverige under 1900-talet. Sheraton nekade henne att äta frukost i frukostmatsalen, trots att hon visat upp att hon betalt för det (Delin, 2014a; TT, 2014a). Händelsen uppmärksammades i ett flertal artiklar i båda nättidningarna. Vi valde två artiklar som gav en övergripande bild av händelsen och som båda publicerades 25 mars 2014.

Belyser diskrimineringen av romer

DN:s rubrik lyder "Sheraton stoppade regeringens romska gäst". Detta ämne är överst i hierarkin i form av en rubrik och är det huvudsakliga med artikeln. Ingressen förmedlar "Diana Nyman, 45, var inbjuden av regeringen för att tala om diskrimineringen av romer. Men på hotellet där regeringskansliet bokat in henne fick hon inte äta frukost" (Delin, 2014a). Aftonbladets rubrik "Romsk talare fick inte äta frukost på hotell" tyder på att en rom har blivit avvisad och särbehandlad. Ingressen talar om att kvinnan från Romska rådet skulle tala vid presentationen av regeringens vitbok samt att hon blev avvisad när hon skulle äta frukost på hotellet (TT, 2014a). I både DN:s och Aftonbladets artikel nämns i rubrik och ingress att hotell Sheraton stoppade regeringens romska gäst från att tillträda frukostmatsalen, trots hennes rätt till detta (Delin, 2014a; TT, 2014a), därav anses huvudtemat i båda artiklarna vara särbehandling av en romsk gäst.

Romernas situation befästs

Som tidigare nämnt har romer varit utsatta och förtryckta i samhället under en lång tid, och denna position stärks i båda artiklarna genom både implicit och explicit information. I både DN:s och Aftonbladets artikel sätts den aktuella händelsen in i en historisk kontext, då journalisten kopplar den aktuella händelsen till den historiska bilden av romer som en diskriminerad och utsatt grupp. I DN kan man läsa "På ceremonin för vitboken skulle Diana Nyman berätta om de långsiktiga konsekvenserna som diskrimineringen under 1900-talet har haft för romer i Sverige." Ett annat exempel är citatet "Det som hände mig visar att det fortfarande finns legitimitet för att diskriminera mot romer" (Delin, 2014a). I Aftonbladet kan man läsa "Jag är inte förvånad [...]. Men det bekräftar bara den bild vi har genom dialoger och anmälningar att det är en särskilt utsatt grupp" (TT, 2014a). Likt DN:s artikel sätter dessa citat det aktuella problemet i en historisk kontext, där man låter det framgå att detta är vanliga företeelser för romer. I Aftonbladet citeras Nyman med kommentaren "Det tog andan ur mig lite grann. Det här påminner om den diskriminering som fortfarande pågår. Det här händer

finskromska kvinnor dagligen i vardagen” (TT, 2014a). Likt DN:s artikel förtydligar journalisten även här romernas historia och deras utsatta situation.

Vidare kan man i DN läsa “När hon i morse gick ned till hotellets frukostrestaurang, klädd i traditionellt finskromska kläder, blev hon avvisad” (Delin, 2014a). I Aftonbladet står det “Hon är finskromsk och bar traditionella kläder vid tillfället. Den anställda betedde sig otrevligt, enligt henne” (TT, 2014a). En förklaring om att hon hade traditionella kläder på sig kan hjälpa läsaren att förstå anledningen till varför hon blivit kränkt. Dessa meningar i nyhetstexterna tyder således på en förförståelse från både producentens och konsumentens sida om att kläderna spelar en viktig roll kring huruvida romer kan identifieras och diskrimineras. Genom ovanstående citat gällande klädseln kan det också verka underförstått att romer lever med fördomar och stereotyper.

Som tidigare nämnt kan vissa ord rymma sociokulturella och ideologiska element. En undersökning kring ordval ses därför som viktig för analysen (Berglez 2010, 276). Ord som används i dessa artiklar är bland annat “diskriminerad”, “kränkt” och “avvisad” (Delin, 2014a; TT, 2014a), detta påverkar och stärker bilden av att man som rom blir utsatt. Frågan är om man kan tycka detta är rätt eller fel, då det kan vara viktigt att påvisa att dessa människor blir utsatta för att kunna skapa en förändring i hur samhället behandlar romer.

Redan i DN:s rubrik nämns att det handlar om *regeringens* romska gäst (Delin, 2014a), vilket kan tolkas som att de vill visa på att det är en romsk kvinna som är högre uppsatt. När det pekas på att regeringens gäst är av romsk etnicitet säger det samtidigt något om “vanliga” romer. Att nämna hennes etnicitet i detta samband kan tolkas som att det hör till ovanligheten. Denna uppsatta position kan även vara en anledning till att Nyman själv kommer till tals i artiklarna och som möjliggör för henne att själv rikta fokus på problematiken.

Nyman sitter med i regeringens kommission mot antiziganism (Domellöf-Wik, 2014), detta är dock inget som nämns i artiklarna. Däremot tar båda artiklarna upp att hon sitter i Romska rådet (Delin, 2014a; TT, 2014a), men det huvudsakliga som framgår är att hon har romsk etnicitet. Hennes uppsatta position döljs till en viss del och istället befästs den romska etniciteten tillsammans med en utsatt position. Detta skapar bilden av att Nyman är en utsatt romsk kvinna snarare än en romsk kvinna med en högre status. Vidare kan man fråga sig huruvida det är viktigt att nämna att Nyman är rom. Huvudsakligen handlar artikeln om en människa som blivit särbehandlad. Genom att nämna att det är en romsk kvinna befästs även här romernas position som en utsatt grupp i samhället. Troligtvis hade det inte skrivits på detta vis om det hade varit regeringens *svenska* gäst. Man kan fråga sig om artikeln haft liknande nyhetsvärde om man inte nämnt att hon var rom. Samtidigt kan man fråga sig hur man skulle belysa problemet om man inte nämnt hennes etnicitet. Händelsen tycks bygga på en dyster ironi om en romsk kvinna som ska prata om diskriminering av romer och upplever just detta. Det finns både för- och nackdelar med en sådan rapportering, där man kan se det som en fördel att man belyser problemet, dock kan en sådan rapportering (re)producera en stereotyp bild av romer och befäster romer med en utsatt position.

En bekräftande aktör

De som kommer till tals i DN är både Nyman, som framställs som den diskriminerade romen, Erik Ullenhag, f.d. integrationsminister och uppdragsgivaren till vitboken som skulle presenteras, samt tillförordnade vd:n för hotell Sheraton som händelsen inträffat på (Delin, 2014a). De aktörer som kommer till tals i Aftonbladets text är Nyman, en diskrimineringsombudsman vid namn Agneta Broberg samt Sheratons tillförordnade vd Thomas Johansson. Personalen på hotellet nämns i båda artiklarna men istället förekommer vd:n som representant för hotellet.

När man ser till DN:s artikels delar kan man förstå att Nyman känt sig kränkt av händelsen som inträffat på hotellet samt att Ullenhag står på hennes sida i denna händelse. De menar på att det som hänt är fel och journalisten nämner vilka konsekvenser som uppkommit utav händelsen (Delin, 2014a). Ser man däremot till helheten kan artikeln tolkas som att Nymans egna åsikter och citat möjligtvis inte är helt pålitliga, då dessa måste stärkas med en andra aktörs åsikt i form av en auktoritär källa. I DN:s fall citeras Ullenhag, som inte var närvarande under händelsens förlopp. Något som minskar trovärdigheten i DN:s artikel och som därför kan anses som mindre relevant information är att Nyman citeras med bland annat "Jag kände mig jättekränkt. Det var så genant, det var massor av gäster inne i frukostrummet som inte förstod att jag diskriminerades", och att man senare i artikeln citerar Ullenhag: "För Diana var det inte en jättegrej för detta händer regelbundet" (Delin, 2014a). Att Ullenhag ska tala om hur Nyman känner sig i situationen kan anses vara irrelevant för handlingen, då Nyman redan nämnt det själv. Dessutom strider Ullenhags kommentar mot Nymans förklaring om att hon känner sig kränkt och vill få upprättelse. Det bör därför uppmärksammas att elitkällor inte alltid bör ses som mer trovärdiga. Detta kan peka på van Dijks uttalande om hur medier reproducerar den vita etnicitetens konsensus (1988, 43). I detta fall kan man tänka sig en konsensus om att romer diskrimineras dagligen och ses inte som något märkvärdigt, vilket ger upphov till en normalisering av händelsen.

Likt artikeln från DN kan delarna i Aftonbladets artikel uppfattas som att journalisten sympatiserar med Nyman, då man främst väljer citat från henne eller diskrimineringsombudsman Broberg med citatet "Jag är inte förvånad och man blir ju lite ledsen när man hör det. Men det bekräftar bara den bild vi har genom dialoger och anmälningar att det är en särskilt utsatt grupp" (TT, 2014a). Broberg fungerar här som en ytterligare aktör som stärker Nymans talan. Däremot citeras vd:n Thomas Johansson för hotellet i båda artiklarna utan att någon styrker det han säger, detta trots att han inte varit med under händelseförloppet. "Det måste handla om ett missförstånd" påstår Johansson (Delin, 2014a). Hans position som vd kan möjligtvis ge ökat förtroende för det han säger.

En utmärkande skillnad vi ser gällande dessa två artiklar mot tidigare forskning är att Nyman fick komma till tals och ge sin version av händelsen, trots att hon tillhör en etnisk minoritet. En anledning till detta kan vara att hon själv betraktas som en elitkälla som tillhör en relativt resursstark romsk minoritet, vilket ger henne möjlighet att föra sin egen talan. Denna artikel sammanfaller således med tidigare forskning där det främst är så kallade elitkällor som

förekommer, då även Ullenhag, DO och hotellets vd som kommer till tals i artiklarna kan anses vara elitkällor.

Intressant hade varit att låta kvinnan i personalen på hotellet som nekat Nyman frukost komma till tals, för att se vad hon hade att säga om händelsen. Ingen i personalen får ge sin version trots att de nämns i artikeln. Det ger därför ingen balanserad syn på själva händelsen och kan istället ge motsatt effekt, att läsaren uppfattar artiklarna som snedvriden och opålitlig. Istället fungerar denna talhandling som ett bidragande till bilden av Nyman som oskyldig.

Dramatisering av händelsen

Artiklarna är konstruerade på det sätt att man upplever att den romska kvinnan blivit felbehandlad, då de tar upp ett flertal konsekvenser för hotellet Sheraton. Exempelvis förklaras det att regeringen ska se över sitt samarbete med hotellet då de betedde sig orättvist mot regeringens inbjudna gäst samt att kvinnan tänkt DO-anmäla händelsen (Delin, 2014a; TT, 2014a). Till skillnad från DN:s artikel om denna uppmärksammade händelse så har Aftonbladets artikel konstruerats på det sätt att konsekvenserna för händelsen får ta större plats och nämns tidigare. Redan i Aftonbladets ingress nämner de "Nu vill hon DO-anmäla hotellet" (TT, 2014a). Konsekvensen av händelsen ses alltså som tillräckligt viktig för att nämnas i ingressen (se van Dijk 1988, 54). I DN framgår samma konsekvens endast som en sista notis i artikeln: "Diana Nyman säger att hon tänker anmäla händelsen till Diskrimineringsombudsmannen (DO)" (Delin, 2014a). Även vd:n för hotellet kommer till tals och förklarar att det är ett olyckligt misstag samt att hotellet utreder händelsen (TT, 2014a). Journalisten i Aftonbladets artikel sammanfattar Nymans kommentar om en konsekvens av handlingen med "Hon säger att hon inte kommer att bo på hotellet i framtiden" (TT, 2014a).

Artiklar kan skrivas på ett sätt där man förmedlar gemensamma värderingar om samhället och visa på gränser till det som uppfattas som avvikande eller oacceptabelt (Hultén 2009, 37). Att båda artiklarna beskriver konsekvenserna för hotellet uttrycker värderingar om att det inte är normaliserat eller acceptabelt att bete sig på detta sätt, och det kan tyda på att journalisterna till artiklarna stödjer en förändring i samhället mot hur man behandlar romer.

5.2 Andra analysen - Romsk kvinna får vatten över sig

Dessa två artiklar handlar om en butikschef som hållt vatten på en romsk tiggande kvinna utanför en matbutik (Kärnstrand, 2014; TT, 2014b). Även denna händelse har fått stor uppmärksamhet och flera artiklar publicerade, både efter händelsen och under händelsens rättegång. Vi valde två artiklar som publicerats i samma tidskede och som uppmärksammar själva händelsen, och inte om rättegången och dess konsekvenser. Vi ansåg att det var mer relevant för våra frågeställningar, då det exempelvis framgår mer tydligt hur romen i artikeln konstrueras i dessa två artiklar.

Dramatisering av händelsen

I DN:s artikel har man valt rubriken "Hållde vatten på romsk kvinna 'tvättade fönster'" följt av en ingress som förmedlar att en rättegång ska starta mot butikschefen som anklagas för att ha hållt vatten över den romska kvinnan. Innan dess ges det plats för försvarets och

åklagarens syn på situationen där försvaret citeras med "Storm i ett vattenglas" och åklagaren med "Ett brott med hatmotiv som kan straffas med fängelse" (Kärnstrand, 2014). Att framhäva dessa olika synsätt konstruerar konflikten tydligt och pekar på en människa med romsk etnicitet i samband med en konfliktsituation. I DN är artikeln konstruerad utifrån ett dramatiskt perspektiv och man använder sig av kraftfulla ord som exempelvis "hatmotiv" och "straffas" (Kärnstrand, 2014).

Rubriken "Vittnen såg chef ofreda tiggare" i Aftonbladets artikel förklarar inte vad det är för chef eller på vilket sätt tiggaren blev ofredad (TT, 2014b). I ingressen förstår man att det är en butikschef det handlar om som hållt vatten på en romsk tiggande kvinna som suttit utanför en mataffär. Det sista som tas upp i ingressen är att det dragits igång en rättegång i Göteborgs tingsrätt mot mannen som är misstänkt för ofredande. Den bakgrund man får reda på är att händelsen varit uppmärksammas utanför butiken i mars i år och att butikschefen slängt vatten på en tiggande romsk kvinna utanför butiken vid upprepade tillfällen (TT, 2014b). Till skillnad från DN skriver Aftonbladet ingenting om butikschefens förklaring om att hans avsikt var att tvätta fönstren.

I Aftonbladets artikel framgår att vittnen sett händelsen och reagerat starkt (TT, 2014b). Dock är artikeln konstruerad på så sätt att det till skillnad från DN:s artikel inte framgår att journalisten är på den romska kvinnans sida, då endast butikschefens advokat Hurtig kommer till tals: "Det är fråga om ett ofredandebrott som normalt ger böter och som normalt tar 30 till 40 minuter i en tingsrättsförhandling om man inte bara får ett strafföreläggande. Nu har vi nästan en heldag i rätten" (TT, 2014b). Här lyfter man fram ett argument om varför ärendet fått för stora proportioner, vilket gör att man inte upplever händelsen som lika dramatisk som i DN:s artikel. Detta kan också ses som en normalisering av diskrimineringen mot den romska kvinnan.

Romernas marginaliserade position

De aktörer som förekommer i DN:s artikel är butikschefens advokat Björn Hurtig, Lotta Nielsen som är åklagare, samt Magdalena Dinevska som är kvinnans advokat. Journalisten citerar personer som försvarar de olika parterna, men däremot kommer varken butikschefen eller den utsatta kvinnan själva till tals. Den romska kvinnan sammanfattas endast av journalisten själv med en mening: "Kvinnan säger att chefen visserligen kastade vattnet på rutan, men att en stor mängd av vattnet hamnade över henne" (Kärnstrand, 2014). Detta tyder på en lägre grad av exkludering (se Boréus 2005, 127) och istället förekom främst så kallade elitkällor. Därav kan denna artikel till synes peka på romernas marginaliserade position i samhället.

I Aftonbladets artikel citeras ett vittne från polisens förundersökning, men den enda som kommer till tals och får dra några slutsatser är butikschefens advokat Hurtig (TT, 2014b). Likt DN:s artikel kan denna nyhetstext ses som ett ypperligt exempel på både Boréus begrepp gällande exkludering (Boréus 2005, 126), samt van Dijks begrepp "elite racism". Detta anses leda till en ensidig och vinklad nyhetstext (van Dijk 1991, 43). Kvinnan i artikeln är tiggande och befinner sig med andra ord i en lägre position i samhället. I artikeln är det hennes advokat

eller journalisten själv som för hennes talan. Däremot kom den romska kvinnan i första analysen till tals, dock var kvinnan i den händelsen av högre status, vilket kan ha varit bidragande till att hon fått tala själv. Här kan man möjligtvis se att samhällspositionen är betydelsefull för att få möjligheten att föra sin egen talan.

Aftonbladets rubrik lyder "Vittnen såg chef ofreda tiggare" (TT, 2014b). Orden "chef" och "tiggare" i rubriken bygger på en kontrast mellan samhällspositioner där chef är högt överordnat och tiggare kraftigt det motsatta. Tiggaren vars etnicitet är romsk gör att denna talhandling bidrar till en bild av den romska individen i en underlägsen position som exempelvis tiggare. Dessutom nämns i ingressen "romsk tiggande kvinna" (TT, 2014b) vilka samtliga har en underlägsen position i samhället. Man kan ifrågasätta varför de väljer att skriva "romsk tiggande kvinna" istället för exempelvis "ofredad kvinna". Deras ordval är istället uppenbart nedvärderande och av negativ karaktär (se Boréus 2005, 129).

Sverige står för godhet

Ett mönster som uppmärksammats i vissa nyhetstexter är dess känsloladdningar som exempelvis uttrycken för tacksamhet för det svenska samhället (Hultén 2009, 38). Detta mönster kan även identifieras i DN:s artikel i samband med att kvinnans advokat Magdalena Dinevska citeras med "Hon är tacksam att Sverige agerat i samband med detta, att det blivit en polisanmälan och att det har väckts åtal" (Kärnstrand, 2014). Sverige representeras i det här fallet som de goda och som reagerat och hjälpt den utsatta kvinnan.

Advokaten Hurtigs kommentar i Aftonbladet kan tänkas vara riktad mot tingsrätten, då han som tidigare nämnt förklarar att ärendet fått för stora proportioner. Argumentet mot detta är att "Det är fråga om ett ofredandebrott som normalt ger böter och som normalt tar 30 till 40 minuter i en tingsrättsförhandling om man inte bara får ett strafföreläggande. Nu har vi nästan en heldag i rätten" (TT, 2014b). Detta kan ge en bild av Sverige som "god" som ser allvarligt på händelsen i kontrast mot butikschefens advokat som ser det hela som en "Storm i ett vattenglas" (Kärnstrand, 2014). Likväl här som i den föregående analysen kan man ifrågasätta elitkällors trovärdighet, där det tycks vara en konsensus som sprids om att det inte är något särskilt att en romsk kvinna har diskriminerats, medan de utsatta kan känna det motsatta även om de upplever diskriminering dagligen.

Att nyhetsmedier förmedlar en positiv ideologisk bild av Sverige och dess kultur är inget nytt. Hultén skriver i sin bok *Journalistik och mångfald* om hur en av Pia Strand Runstens studie visar att Sverige och den svenska kulturen beskrivs som rättvis, jämställd och beskyddande (Strand Runsten 2006, refererad i Hultén 2009, 72). Vidare berättar Hultén om en av Leonor Camauers studie som likt Strand Runstens visar en ensidig positiv bild av den svenska kulturen (Camauer 2007, refererad i Hultén 2009, 73). Även vår studie går i den riktning där det förekommer en positiv ideologisk bild av ett godhjärtat Sverige som rycker in för att beskydda de romska offren från det onda.

“Offerhjälten” framställs

DN:s artikel för oss till journalistikens sätt att skapa dramatiska nyhetsberättelser. Journalisten skapar en karaktär som Ylva Brune förklarar som offerhjälten. Offerhjälten framställs som en svag, oskyldig människa som anses behöva hjälp eller som försöker vinna över “det onda” (Brune 2004, 90, refererad i Hultén 2009, 36). Journalisten till DN:s artikel nämner flera argument som stärker att butikschefen valt att kasta vatten på tiggaren och inte bara tvättat fönster, bland annat skrivs det “Det var den 10–11 mars i år som de fyra fallen av ofredande ska ha skett”, “Som bevis använder åklagaren bilder från övervakningskameror, som visar chefen gå ut med hinken full och komma tillbaka med densamma utan vatten i.” Åklagare Lotta Nielsen citeras med att “Syftet har varit att hon skulle få detta på sig, för att kränka henne. Annars hade man bett personen i fråga att flytta på sig” (Kärnstrand, 2014). Även om butikschefens advokat kommer till tals väljer journalisten att uppmärksamma fler argument och citerar främst personer som är på kvinnans sida, vilka är kvinnans advokat samt åklagare. Därför kan det tolkas som att man försöker frambringa sympati med kvinnan.

5.3 Tredje analysen - Presentation av regeringens vitbok

Dessa två artiklar behandlar presentationen av regeringens vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, och detta är huvudtemat för båda artiklarna. De två valda artiklarna publicerades under samma dag, dock förekommer olika inriktningar i textinnehållet. DN:s artikel lyfter fram uppdragsgivaren till regeringens vitbok om övergrepp och kränkningar mot romer. Detta syns redan i rubriken “Erik Ullenhag: Det är en plågsam läsning”. Ingressen handlar om att Erik Ullenhag under presentationen av boken berättar att denna vitbok är ”en typ av ursäkt” till romer i Sverige (Delin, 2014b).

Aftonbladets artikel väljer istället att inrikta sig på berättelserna som finns i regeringens vitbok som presenterats. Man väljer att ge exempel samt citat om den diskriminering och de övergrepp som romer berättat om i boken. Rubriken lyder “Vi skulle bara bort, bort, bort” följt av underrubriken “Romer berättar om svenska förtrycket”. I ingressen förklaras det att romska offer nu berättar om diskrimineringen i Sverige, att de steriliserades, barn frös ihjäl och att föräldrarna inte fick någon bostad. Singoalla Millon citeras med “Vi skulle bara bort, bort, bort” (Kerpner, 2014).

Får romer komma till tals i nyhetstexten?

Den enda som kommer till tals i DN:s artikel är Ullenhag. Bland annat citeras han med “På många sätt är den här boken plågsam läsning. Det är delar av den svenska historien som tidigare varit okänd. Det finns mycket i den här boken som det finns all anledning att skämmas över” (Delin, 2014b). Artikeln nämner att romer blivit utsatta under 1900-talet i Sverige, men inga specifika händelser tas upp och inga romer kommer till tals. Denna nyhetstext fungerar därför som ett exempel på Boréus begrepp exkludering, då romer utestängs från en diskussion som är av betydelse för dem (se Boréus 2005, 126).

Aftonbladets artikel väljer istället att rikta sig mer åt romerna i boken snarare än uppdragsgivaren. Aftonbladet uppmärksammar att det är 25 individer med romsk etnicitet som berättar sina historier i boken. Singoalla Millon är den första som kommer till tals och

representerar romerna samt förklarar den erfarenhet hon har av att vara rom i det svenska samhället. Hon förklarar "På vintern var det frost och minusgrader, vi frös, mycket. Fötterna och händerna domnade bort. Vi tappade känslan. Spädbarn dog. Täckten frös fast i tältduken". I första stycket får även Soraya Post komma till tals och förklara hur hon upplevt utsattheten som rom. Bland annat nämner hon att hennes mamma blev tvångssteriliserad och tvingades göra en abort i sjunde månaden och hon citeras med "Vår historia är präglad av en stark myndighetskräck. Att alltid vara rädd och leva på nåder gjorde att vi sökte trygghet hos varandra, i släkten. Därför har vi väldigt lite umgänge utanför släkten. Vi var ständigt på vår vakt". Mikael Demetri Taikon förklarar sina upplevelser med bland annat "Jag skulle ha haft två systrar [...]. När min mamma skulle föda, åkte hon in till lasarettet. Men hon fick inte föda där, 'vi tar inte emot zigenarkärringar' sa de. Hon fick därför åka tillbaka till lägret och föda i tält. Senare frös de ihjäl" (Kerpner, 2014). Samtliga citat i artikeln är tagna från vitboken.

En självkritisk bild av Sverige

Det som lyfts fram i dessa artiklar är att det svenska samhället behandlat romer på ett diskriminerande sätt. DN tar upp ord som "övergrepp", "kränkningar", "rasbiologiskt", "rasistiskt" och nämner att det är "de grövsta systematiska övergreppen mot en enskild folkgrupp i Sveriges historia" (Delin, 2014b). Dessa ord ger dramatiska konnotationer och målar upp en självkritisk bild av Sveriges agerande. Det som tas upp är att vitboken är en typ av ursäkt till alla utsatta romer och Ullenhag förklarar att "Det finns mycket i den här boken som det finns all anledning att skämmas över" (Delin, 2014b).

DN:s artikel lyfter fram att det enligt Ullenhag låg ett rasbiologiskt, och senare ett rent rasistiskt, tänkande bakom myndigheternas kränkningar av romer. De lyfter fram att en del av de rasistiska föreställningar som då fanns i hög grad i det offentliga Sverige lever kvar, kanske främst på rasistiska sajter men även i människors fördomar (Delin, 2014b). Detta stycke tyder på att det fortfarande finns fördomar om romer. Ser man till Aftonbladets lokala kohorens visar deras artikel att dessa fördomar som finns inte stämmer, bland annat genom att nämna att man slår håll på myten om att romer inte vill vara bofasta samt genom att journalisten ger ett flertal exempel på hur de blivit felbehandlade i samhället (Kerpner, 2014). Hultén nämner att det verkar finnas en stark ovilja att beskriva Sverige som fördomsfullt eller rasistiskt, då det inte passar in i den bild som finns av att Sverige är präglad av jämlikhet, storsinhet och tolerans (Hultén 2009, 69). Detta kan vara en anledning till att man väljer att vara självkritisk i beskrivandet av Sverige, då man anser att romer felbehandlats och att detta måste ändras för att passa in i den ideologiska bilden av det goda Sverige.

Vidare nämner DN även att "Någon ekonomisk ersättning till romer är inte aktuell" (Delin, 2014b). Man kan undra varför detta är relevant att ta upp i denna artikel. Det pekar dock implicit på en värdering från journalistens sida (se van Dijk 1988, 56) om att romerna borde få skadestånd för deras upplevelser och att det i så fall är ett undantag att romerna inte fått något. Istället för att ge romerna en ekonomisk ersättning förklarar Ullenhag "Det viktigaste sättet att ge människor upprättelse är att vi gör vad vi kan i dag för att bryta utanförskap och bekämpa dagens rasism och fördomar. Vi har ju sedan ett par år antagit en 20-årig strategi kring romsk inkludering som ska öppna upp arbetsmarknaden och skolan" (Delin, 2014b). Ullenhags

resonemang tycks istället peka på att en ekonomisk ersättning endast är ett tillfälligt plåster på såren och löser inte de långvariga problemen med romernas situation.

Slår håll på myten om romer

Båda artiklarna visar på att samhället behandlat romer fel och detta lyfts fram på två skilda sätt. DN väljer att hämta citat från uppdragsgivaren Ullenhag, vilket leder till Boréus begrepp exkludering av röster som diskursiv diskriminering. Det kan konstateras att vitboken berör romer som grupp, det är därför anmärkningsvärt att de exkluderat röster från romer i artikeln. Aftonbladet har däremot valt att lyfta fram berättelser som finns skrivna i vitboken, vilket kan skapa en större sympati och förståelse för deras utsatta situation. Aftonbladet nämner exempelvis att "Vitboken gör upp med myten att romer inte ville vara bofasta. I stället förvägrades de bostad och fördrevs. Den som hyrde ut bostäder till romer kunde straffas" (Kerpner, 2014).

Att DN endast väljer att lyfta fram Ullenhag i sin artikel kan ses som enkelriktat, då det förvisso är romer de pratar om men att de ändå inte kommer till tals över huvud taget. Man skapar inte lika stor möjlighet för läsaren att känna sympati, utan väljer istället att dramatisera historien genom att använda ord som tidigare nämnts, exempelvis "övergrepp", "kränkningar" och "rasistiskt". I både DN:s och Aftonbladets artikel kan kommentarerna tänkas vara riktade mot regeringen eller samhället i stort, då det tas upp att "vi" behandlat "dem" fel.

6. Sammanfattning av resultat

Nyhetsdiskursen belyser att diskrimineringen av romer förekommer trots deras oskyldighet. Det framgår inga bidragande orsaker till varför romerna i artiklarna blivit diskriminerade. I den första analyserade artikeln tycks orsaken till diskrimineringen vara att hon är rom då det rapporterades om att kvinnan hade finsk-romska kläder vid tillfället. Detta tyder på att fördomar som cirkulerar kring minoritetsgruppen orsakar en orättvis och diskriminerande behandling. I andra händelsen framgår endast att det var en tiggande kvinna som satt utanför en butik vilket visade sig ha upprört butikschefen. I tredje händelsen handlar det om alla de systematiska kränkningar som skett mot romer under 1900-talet som producerat de fördomar som ännu lever kvar i samhället.

Gemensamt med artiklarna som analyserats är att huvudtemat varit någon form av diskriminering där romerna ses som oskyldiga offer i situationer (jfr Hultén 2009, 36). Det handlar om en diskurs där man talar om romer som oskyldiga, utsatta och diskriminerade offer för olika sociala sammanhang. Som tidigare nämnt har romer varit utsatta och förtryckta i samhället och denna position befasts i samtliga artiklar.

Den ideologiska bilden av Sverige

Vi har i vår studie funnit mönster kring en ideologisk föreställning om ett godhjärtat Sverige. Som tidigare nämnt förklarar Hultén att det verkar finnas en stark ovilja att beskriva Sverige som fördomsfullt eller rasistiskt, då det inte passar in i den bild som finns av att Sverige är präglad av jämlikhet, storsinnet och tolerans. Yttre hot och möjliga fiender kan användas som en gestaltning av det fria, trygga och framgångsrika Sverige (Hultén 2009, 69). Artiklarna är utformade på det sätt att man dramatiserar genom en konfliktsituation och en lösning som är till "den utsattes" fördel. Denna framställning görs både på gott och ont. Fördelen med detta är att man uppmärksammar händelserna och därmed lyfter fram problemet. Dock kan en oavsiktlig konsekvens bli att denna framställning bidrar till en olikhet mellan "vi" och "dem". De undersökta artiklarna visar överlag på att journalisterna inte normaliserar händelserna, men samtidigt legitimeras romernas utsatta position genom att sätta romer i sådana kontexter.

Konstruktionen av romer

Boréus nämner att en typ av diskursiv diskriminering uppstår när vissa grupper i det offentliga samtalet endast omnämns när det är fråga om problem, vilket ger en bild av negativa associationer till människor från denna grupp (2005, 123). Det går inte att undgå det faktum att de romska individerna i majoriteten av artiklarna har förekommit i konfliktartade situationer, därav negativa sammanhang. Resterande artiklar tar även upp negativa situationer där romer blivit diskriminerade och kränkta. De visar också mer implicit på konfliktrelaterade situationer när de förklarar romernas utsatta situation i samhället. Artiklarna använder sig även av ord som bland annat "diskriminering", "kränkta" och "utsatta" vilka fungerar som benämningar för romer. Sammanfattningsvis har romer i vår studie omnämnts när det är fråga om ett problem vilket kan ge upphov till negativa associationer till romer som grupp (se Boréus 2005, 123). Detta svarar på vår första forskningsfråga om hur DN:s och Aftonbladets nättidning konstruerar bilden av romer.

Hultén förklarar att det i vissa nyhetsartiklar främst inte är individuella egenskaper som framställs, utan istället framhävs sådana som är gemensamt för många. Därför uppfattas inte personerna heller som individer. Individuella erfarenheter framstår istället som efterliknande av varandra och individens drag framkommer inte, det är snarare att man tillhör en viss grupp som anses vara mer betydande att förmedla (Hultén 2009, 38). I de valda artiklarna presenteras bland annat Diana Nyman, som är ordförande för Romska rådet och sitter med i regeringens kommission mot antiziganism (Domellöf-Wik, 2014). I Aftonbladets tredje artikel nämner man citat från bland annat Soraya Post, som sitter i EU-kommissionen (Feministiskt initiativ). Journalisterna väljer att framställa dessa personer som diskriminerade romer snarare än att nämna deras övriga position i samhället. Detta är en talhandling av journalisten som valt att tillskriva romerna specifika egenskaper och uteslutit att nämna andra, här finner vi således svaret på vår tredje fråga gällande vilka maktstrukturer som kan identifieras i artiklarna.

Merparten av artiklarna har även satt den aktuella händelsen i en historisk kontext då man kopplar den aktuella händelsen till den historiska bilden av romer som en diskriminerad, utsatt grupp. Genom journalisternas förmedling i nyhetsartiklarna ses nyhetsmedierna som en betydelsefull källa då de uppmärksammar publiken om dagens samhälleliga problem som dessutom har fortgått i många år. Man medverkar i den ideologiska process där man som ett betydelsefullt medium ställer sig på den svages sida. Det framgår att behandlingen av de romska personerna inte är acceptabla genom resonemang om dess konsekvenser och verkar därav inte normalisera händelsen (se Boréus 2006, 410). Detta tyder på att flera av artiklarna inte stödjer en normalisering av diskrimineringen av romer. Detta svarar på vår andra forskningsfråga gällande hur DN:s och Aftonbladets nättidning förhåller sig till romernas utsatta situation i samhället.

Diskrimineringsmekanismer

Man kan tolka det som att tanken med artiklarna till grunden är god, trots det har vi funnit enstaka diskrimineringsmekanismer i nyhetstexterna. Om vi förhåller oss till Kristina Boréus typologi för diskursiv diskriminering har vi funnit tillfällena som sammanfaller i några av hennes fyra begrepp. Första begreppet *exkludering* innefattar *exkludering av röster*. Detta inträffar när en grupp av människor exkluderas från deltagande i sammanhang som berör dem (Boréus 2005, 126). I de analyserade artiklarna kan man till viss mån se att detta förekommer. Samtliga artiklar handlar om romer, men i hälften av artiklarna kommer romerna inte till tals. Det kan därför inte ses som ogynnsamt för romer som grupp när endast enstaka texter inte har refererat till romer (se Boréus 2006, 415). I de övriga artiklarna där de kommer till tals, är det i två av dessa fall där deras citat stärks med en ytterligare person som i själva verket inte har med händelsen att göra.

Eftersom vi sökt artiklar där romer nämns har vi inte kunnat hitta exempel på *osynliggörande*, vilket är en ytterligare form av *exkludering*. Romerna synliggörs i de två valda tidningarna, men all synlighet är inte positiv. Romernas synliggörande är i vår studie ensidig på det sätt att romerna omnämns i diskrimineringsituationer, medan romernas varierade erfarenheter och

levnadsomständigheter är osynliggjorda (se Boréus 2005, 129). Vi kan dock inte påstå att det handlar om diskursiv diskriminering när vår studie endast tillåtit oss att studera sex olika nyhetstexter, därför kan man inte utgå från att de dominerande mönster vi funnit gäller alla nyhetsartiklars rapportering om romer.

I vår studie fann vi enstaka artiklar som visar på att romen i fråga blir objektifierad, i bemärkelsen att människor behandlas som om de inte har några känslor (Boréus 2005, 132). Exempelvis märks detta i Aftonbladets artikel gällande vattenkastningen, då den romska kvinnan inte fått möjlighet till att uttrycka sin åsikt. Dock visar majoriteten av de artiklar vi analyserat att man snarare tar hänsyn till romernas åsikter i sammanhanget som uppmärksammas.

Då Boréus menar att en upprepning av en viss beskrivning om en viss grupp tillsammans producerar en negativ stereotyp vilken i sin tur är en form av *nedvärdering* (2005, 130), kan vi till viss del påstå att nyhetstexterna pekar mot denna riktning, då samtliga representerar romer som diskriminerade och offer. Det har dock varit svårt att avgöra om romerna ses som nedvärderade i nyhetstexterna där romer beskrivs som ett diskriminerat folk, då det handlar om en sanningshalt om att romer är och har blivit diskriminerade. Boréus skriver att det är enklast att avgöra om utsagorna är diskriminerande eller inte när de tycks vara öppet värderande istället för faktuelle. Hon påpekar också att sådana diskrimineringar förmodligen inte är vanliga i modern svensk offentlighet och att de flesta generaliserade negativa utsagor istället förekommer av faktuell karaktär, där påståenden förmedlas tillsammans med ett sanningsanspråk. När det gäller enstaka talhandlingar eller texter där generaliseringar görs blir det därför svårare att bedöma om det handlar om diskriminering när man tycker att sanningshalten spelar roll. Därav är vi mer benägna att betrakta negativa faktuelle påståenden om en grupp som diskriminerande när de bedöms som falska än om vi bedömer det som sant (Boréus 2005, 131).

Vidare kan Boréus begrepp *nedvärdering* uttryckas genom hur grupper beskrivs, benämns eller genom negativa stereotyper (Boréus 2005, 129). Samtliga sammanhang i de valda artiklarna är negativa då man representerar och uppmärksammar romer som utsatta, kränkta eller som offer i samhället. Journalisterna målar upp en bild av romer som underlägsna och nedvärderade och skapar genom det en negativ bild av romer. Dock nämner flera av artiklarna vilka konsekvenser som skapats för dem som felbehandlat romerna och i de övriga artiklarna är texterna konstruerade på det sätt att man förstår att det som hänt romer är oacceptabelt. Av denna anledning kan man se det som att journalisterna försöker förändra de fördomar och den diskriminering som idag finns av romer.

Sammanfattningsvis har vi funnit exempel som sammanfaller i tre av Boréus fyra begrepp, vilka är exkludering, objektifiering och nedvärdering. Här har vi funnit svaret på vår tredje forskningsfråga gällande identifierandet av diskrimineringsmekanismer.

7. Slutdiskussion

Syftet med studien är att belysa hur nättidningarnas makt konkret kommer till uttryck i beskrivningen av romer och vi har använt oss av van Dijks kritiska diskursanalysmodell samt Boréus typologi gällande diskrimineringsmekanismer. Denna metod och typologi valdes för att se hur bilden av romer konstrueras, vilka maktstrukturer som finns, samt undersöka om och i så fall hur, mediernas makt vad gäller diskriminering konkret kommer till uttryck i framställningen av romer. Som Boréus uttryckte det är inte all synlighet positiv (2005, 129). Den uppfattning vi fått av vår undersökning visar på att romer konstrueras som kränkta, diskriminerade och som offer i samtliga artiklar och att de är konstruerade på ett dramatiskt vis där man använder sig av ord som bland annat "kränkt", "diskriminerad", "övergrepp" och "romska offren" (Delin, 2014a; TT, 2014a; Delin, 2014b; Kerpner, 2014), vilket skapar en bild av att romer blir särbehandlade i samhället. Med tanke på deras utsatta situation i samhället kan detta anses som rimligt, men ser man till vilken uppfattning som skapas av läsaren kan det tyckas framträda en ensidig bild av romer som grupp. Dock är vår undersökning inte tillräckligt omfattande för att kunna dra denna slutsats, utan en mer genomgripande undersökning skulle krävas för detta. En kvantitativ innehållsanalys skulle kunna vara en lämplig metod att använda för att få ett mer övergripande svar på hur romer framställs i ett flertal artiklar. Exempelvis hade man kunnat undersöka hur ofta romer framställs som resurs och hur ofta de framställs som problem i medierna.

Självreflexiv journalistik?

I analysen har man kunnat finna vissa negativa aspekter i konstruktionen av artiklar som behandlar romer, dock har det inte alltid framgått lika tydligt som det verkat göra i tidigare forskning, då det vid vissa tillfällen upplevts som artiklarna är skrivna till romernas fördel. Man väljer att framställa romerna som oskyldiga i händelserna och väljer att stärka detta genom argument och vittnen. Av denna anledning kan artiklarna upplevas som att journalisterna reflekterat över sitt sätt att skriva, mer än vad man gjort tidigare.

Digitaliseringen har gjort det möjligt för människor utanför journalistyrket att kommentera och sprida sina åsikter på sociala medier, vilket gör att journalisterna får en mer direkt och offentlig feedback än tidigare. Detta nya medielandskap med kommentarsfält, delningar och spridningar av artiklar, bidrar möjligtvis till en mer självreflexiv journalistik där man skriver sina texter med mer eftertanke.

Studien i relation till tidigare forskning

Tidigare forskning har bland annat visat att varje text i medierna som handlade om romer var kopplat till något problem, framförallt om problemet blir till en konflikt (Kuhar 2006, 148). Analysen visade att medierna stärker synen på "vi" och "dem" (Kuhar 2006, 149). Hultén nämner Hedmans studie som kommit fram till att invandrare ofta förekom i konfliktartade situationer och negativa sammanhang (Hedman 1985, 161, refererad i Hultén 2009, 14). Likaså visar Johanssons slutsats på att invandrare oftast framställs i negativa sammanhang såsom kriminalitet, segregering och arbetslöshet (2006, 184). I vår analys framställs romerna endast i konfliktrelaterade situationer. Även om romerna själva inte framställs som det

huvudsakliga problemet så uppmärksammas de i negativa sammanhang, vilket kan vara bidragande till en negativ bild av romer (se Boréus 2005, 130). Denna studie kan tillsammans med tidigare forskning bidra till en generalisering av invandrare, minoritetsgruppers och i vårt fall romers omnämnande i negativa sammanhang. Studien styrker även förekomsten av ett tänk kring “vi” och “dem” (jfr Johansson 2006; Hultén 2009; Kuhar 2006).

Erjavec's undersökning bekräftar att det förekommer diskriminering av romer i nyhetsrapporter i Slovenien, bland annat genom att man endast använder källor från den politiska eliten. Erjavec påpekar att man konstruerar en ensidig tolkning av situationen då man utesluter minoritetens röster i pressen (2001, 724f). McGarry nämner i sin studie den problematik som finns kring representationen av romer i Europa, då de romska grupperna uppfattar sig själva samt hur de uppfattas av andra och att de själva har liten eller ingen kontroll över hur de representeras i det offentliga rummet (2014, 756). När det gäller elitkällor förekom dessa främst i merparten av artiklarna, likt tidigare forskning. Även vår studie styrker att romer marginaliseras i texter (jfr Erjavec 2001; McGarry 2014; van Dijk 1991). Van Dijks begrepp “elite racism” syftar till att det oftast är eliter som kommer till tals i artiklar och genom detta sätt reproduceras den vita etnicitetens konsensus. Detta skapar en konstruktion av minoritetsgruppen som inte alltid stämmer överens med minoritetsgruppens egna perspektiv (1991, 43). Som man har kunnat se i exempelvis första analysen där både en elitkälla och den utsatta romen kommer till tals, har det visat på att de kommenterat situationen på två skilda sätt.

Tidigare forskning visar att romer blir strukturellt diskriminerade i media, men denna undersökning kan istället tyckas visa på att journalisterna arbetar på att förändra detta genom att visa på vilka konsekvenser som uppstår för de som behandlat romer på ett kränkande sätt. Dock kan man anse att journalisterna inte lyckats förändra denna strukturella diskriminering, då samtliga artiklar tar upp romer i konfliktrelaterade situationer. Vad som skulle kunna krävas för att förändra framställningen av romer, utöver påpekandet av behandlingens konsekvenser, är att uppmärksamma romer i andra mer positiva sammanhang för att möjliggöra en mer mångfacetterad bild av romer som grupp (Boréus 2005, 129).

Medier som gatekeeper och begreppet hegemoni

Gällande mediernas framställning av romer i relation till begreppet gatekeeper ser vi inga förändringar i vår studie vad gäller sammanhang där romer omnämns. Här förekommer en selektion där man givit nyhetsvärde och lyft fram händelser där romer befinner sig i en konfliktsituation och negativa sammanhang, exempelvis att romer omnämns när det handlar om något problem, vilket kan ge upphov till en syn på romer som problematiska medborgare (se Kuhar 2006). Detta för oss till begreppet hegemoni, då det visar på hur medierna nyttjar sin maktposition, där våra undersökta medier, i detta sammanhang, inte tycks vilja förändra den negativa bild som finns om romer samtidigt som bilden av Sverige tolkas som positiv. Detta bidrar i sin tur till ett “vi” och “dem”. Som tidigare nämnt hade nyhetsmedierna kunnat lyfta fram romer i mer positiva sammanhang för att undgå att ge en ensidig bild.

Medier och ideologi

Media bidrar till att skapa och befästa gränserna mellan invandrare och svenskar genom rutinmässiga mönster i nyhetsrapporteringar. Dessa mönster konstruerar skillnader mellan "oss" och "invandrarna" (Hultén 2009, 14). I vår studie har det visat sig att de romska individerna förekommer i negativa sammanhang, där de huvudsakligen beskrivs som en individ med romsk etnicitet. Van Dijk menar att det är genom exempelvis sådana teman en etnocentrisk ideologi reproduceras (1998, 232). Journalisterna väljer att inte nämna deras diverse egenskaper eller titlar, trots att vissa av de romer som nämns har en högre samhällsposition. Istället befäster journalisterna en ideologi om romer som underlägsna, utsatta, diskriminerade eller kränkta människor.

Tillsammans med denna konstruktion, framkommer ideologin om ett rättvist och beskyddande Sverige som finns där för att skydda de svaga, utsatta romerna genom att framhäva ett rättvisesystem. Journalisten väljer att betona värden och normer i form av konsekvenser som exempelvis rättegångar och argument mot de som behandlat romerna på ett orättvist sätt (jfr Bergström & Boréus 2012, 140; McQuail 2010, 559).

Förslag på framtida forskning

Med tanke på syftet och frågeställningarna ansågs en textanalys som mest relevant. Dock upplevde vi att vi redan visste svaren innan vi gjort vår studie, då all den tidigare forskning vi undersökt visade på liknande resultat. Vi valde ändå att göra denna studie eftersom det saknades forskning kring romers framställning i just svenska medier.

Det infinner sig en medvetenhet om att vår studie reproducerar det vi själva kritiserar. Risken med att fortsätta bidra med forskning om mediernas representationer av etnicitet kan bli en reproduktion av det man fördömer, det vill säga journalistikens skildringar av exempelvis "de andra" (Hultén 2009, 23). Detta hade varit svårt att undgå utifrån vårt val av metod, syfte och frågeställningar, då vår studie handlat om konstruktionen av romer och däribland vilka avvikelser denna konstruktion tillhandahåller till skillnad från konstruktionen av majoritetsbefolkningen. För att undvika det hade vi kunnat använda andra metoder och frågeställningar. Kommande forskning skulle kunna vara en studie kring romers egna upplevelser av nyhetstexters framställning. Diskursanalyser är en aning subjektiva på det sätt att det är ens egna tolkningar av texten. Därför skulle man istället kunna göra en del receptionsstudier för att ta reda på hur andra mottagare tolkar texterna, vilket inte många diskursanalytiker gör (Winther Jørgensen & Phillips 2000, 86). Dessutom är vissa sociokulturella band mellan nyhetsproducent och konsument svårare att hitta och fastställa genom endast en diskursanalys. De kan istället nås lättare genom exempelvis fokusgruppintervjuer där konkret användning och läsningar av nyheter analyseras (Olausson 2005; Östman 2009, refererad i Berglez 2010, 285).

Källförteckning

- Aftonbladet. (2014). I siffror. *Aftonbladet*. <http://www.aftonbladet.se/siffror/> (Hämtad 2014-10-27).
- Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red.). (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Berglez, Peter. (2010). Kritisk diskursanalys. I Ekström, Mats & Larsson, Larsåke. (red.). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina. (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Boréus, Kristina. (2005). Diskursiv diskriminering: en typologi. *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 107(2):119-139.
- Boréus, Kristina. (2006). Discursive Discrimination: A Typology. *European Journal of Social Theory*, 9(3):405-424.
- Boréus, Kristina. (2011). Texter i vardag och samhälle. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Brune, Ylva. (2006). Den dagliga dosen: Diskrimineringen i Nyheterna och Bladet. I Camauër, Leonor & Nohrstedt, Stig Arne. (red.). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. SOU 2006:21. Stockholm: Fritze.
- Camauër, Leonor & Nohrstedt, Stig Arne. (red.). (2006). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. SOU 2006:21. Stockholm: Fritze.
- Dagens Nyheter. (2013). Kort fakta. *Dagens Nyheter*. <http://info.dn.se/info/om-oss/kortafakta/> (Hämtad 2014-10-28).
- Delin, Mikael. (2014a). Sheraton stoppade regeringens romska gäst. *Dagens Nyheter*. 25 mars. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/sheraton-stoppade-regeringens-romska-gast/> (Hämtad 2014-11-12).
- Delin, Mikael. (2014b). Erik Ullenhag: "Det är en plågsam läsning". *Dagens Nyheter*. 25 mars. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/erik-ullenhag-det-ar-plagsam-lasning/> (Hämtad 2014-11-12).
- Domellöf-Wik, Maria. (2014). Diana Nyman ger inte upp sin kamp. *Göteborgs-Posten*. 29 mars. <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2325667-diana-nyman-ger-inte-upp-sin-kamp> (Hämtad 2014-12-20).
- Ds 2014:8. *Den mörka och okända historien. Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet*. Stockholm: Fritze.
- Erjavec, Karmen. (2001). Media Representation of the Discrimination against the Roma in Eastern Europe: The Case of Slovenia. *Discourse Society*, 12(6):699-727.
- Europeiska kommissionen. (2014a). Första EU-toppmötet om romer. *Europeiska kommissionen*. http://ec.europa.eu/news/employment/080916_1_sv.htm (Hämtad 2015-01-08).

- Europeiska kommissionen. (2014b). Insatser för romer börjar ge resultat. *Europeiska kommissionen*. http://ec.europa.eu/news/justice/140404_sv.htm (Hämtad 2015-01-08).
- Feministiskt initiativ. Soraya Post. *Feministiskt initiativ*. <http://feministisktinitiativ.se/valstugan/eu-valet/soraya-post/> (Hämtad 2014-12-20).
- Griberg, Sara. (2012). Romer i Sverige. *Populär Historia*. <http://www.popularhistoria.se/artiklar/romer-i-sverige/> (Hämtad 2014-11-17).
- Hadenius, Stig, Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela. (2011). *Massmedier. Press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlids förlag.
- Hultén, Gunilla. (2009). *Journalistik och mångfald*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Hökerberg, Josefine. (2013). Åklagaren om Petrina: Det är inte människohandel. *Dagens Nyheter*. 26 juli. <http://dn.se/sthlm/aklagaren-om-petrina-det-ar-inte-manniskohandel/> (Hämtad 2015-01-12).
- Johansson, Marcus. (2006). Husbondens röst i etnifierad lokalpress. I Camauër, Leonor & Nohrstedt, Stig Arne. (red.). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. SOU 2006:21. Stockholm: Fritze.
- Kerpner, Joachim. (2014). "Vi skulle bara bort, bort, bort". *Aftonbladet*. 25 mars. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article18606541.ab> (Hämtad 2014-11-12).
- Kuhar, Roman. (2006). Media representation of minorities. I Petkovic, Brankica. (red.). *Media for Citizens*. Ljubljana: Peace Institute.
- Kärnstrand, Moa. (2014). Hällde vatten på romsk kvinna - "tvättade fönster". *Dagens Nyheter*. <http://www.dn.se/nyheter/hallde-vatten-pa-romsk-kvinna-tvattade-fonster/> (Hämtad 2014-11-12).
- McGarry, Aidan. (2014). Romas as a political identity: Exploring representations of Roma in Europe. *Ethnicities*, 14(6):756-774.
- McQuail, Denis. (2010). *McQuail's Masscommunication Theory*. 6. uppl. London: SAGE Publications Ltd.
- Nordicom Sverige. (2013). Nordicom-Sveriges Internetbarometer 2012. *MedieNotiser*, 2013(2):1-68. Göteborg: Nordicom-Sverige. http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/publikationer-hela-pdf/386_internetbarometer_2012.pdf (Hämtad 2015-01-12).
- Nygren, Gunnar. (2008). *Nyhetsfabriken. Journalistiska yrkesroller i en förändrad medievärld*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Regeringskansliet. Diplomatskt ABC. *Regeringskansliet*. <http://www.regeringen.se/sb/d/4144> (Hämtad 2015-01-14).
- Romska Ungdomsförbundet. (2014). Den Romska Historien. *Romska Ungdomsförbundet*. <http://www.rufs.org/romernashistoria/index.php> (Hämtad 2014-11-17).
- SOU 2010:55. *Romers rätt - en strategi för romer i Sverige*. Stockholm: Fritze.

Strand Runsten, Pia. (2006). "Hedersmord", eurocentrism och etnicitet. I Camauër, Leonor & Nohrstedt, Stig Arne. (red.). *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. SOU 2006:21. Stockholm: Fritze.

Sveriges riksdag. Betänkanden och utlåtanden. *Sveriges riksdag*.
<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utskottens-dokument/Betankanden/> (Hämtad 2015-01-14).

TT. (2014a). Romsk talare fick inte äta frukost på hotell. *Aftonbladet*. 25 mars.
<http://www.aftonbladet.se/incoming/article18607521.ab> (Hämtad 2014-11-12).

TT. (2014b). Vittnen såg chef ofreda tiggare. *Aftonbladet*. 17 oktober.
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19712087.ab> (Hämtad 2014-11-12).

van Dijk, Teun A. (1988). *News as Discourse*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

van Dijk, Teun A. (1989). Mediating racism: The role of the media in the reproduction of racism. I Wodak, Ruth. *Language, Power and Ideology. Studies in political discourse*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

van Dijk, Teun A. (1991). *Racism and the press*. London: Routledge.

van Dijk, Teun A. (1998). *Ideology. A Multidisciplinary Approach*. London: SAGE Publications Ltd.

van Dijk, Teun A. (2000). New(s) racism: a discourse analytical approach. I Cottle, Simon. (red.). *Ethnic Minorities and the Media*. UK: Open University Press.

van Dijk, Teun A. (2001). Critical Discourse Analysis. I Schiffirin, Deborah, Tannen, Deborah & Hamilton, Heidi E. (red.). *The Handbook of Discourse Analysis*. USA: Blackwell Publishers.

van Dijk, Teun A. (2009). *News as Discourse*. New York: Routledge.

Weibull, Lennart. (2013). Medieförtroende. I Weibull, Lennart, Oscarsson, Henrik & Bergström, Annika. (red.). *Vägskaäl*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Sheraton stoppade regeringens romska gäst

Diana Nyman, 45, var inbjuden av regeringen för att tala om diskrimineringen av romer. Men på hotellet där regeringskansliet bokat in henne fick hon inte äta frukost.

I dag, tisdag, presenterade Erik Ullenhag regeringens vitbok över diskriminering och övergrepp mot romer. Till ceremonin var Diana Nyman från Romska rådet i Göteborg inbjuden som talare.

Regeringskansliet hade bokat in Diana Nyman på hotellet Sheraton i Stockholm. När hon i morse gick ned till hotellets frukostrestaurang, klädd i traditionellt finskromska kläder, blev hon avvisad.

– En ur personalen sprang efter mig och stoppade mig när jag var på väg in i frukostrummet. Hon hade så bråttom att hon nästan sprang in i mig, säger Diana Nyman till DN.

Diana Nyman fick höra att frukosten bara var för hotellets gäster. Trots att hon kunde visa upp bevis på att hon bodde på hotellet fick hon följa med ut i lobbyn.

– Även efter att jag visat att jag hade betalat för frukost framhärdade personalen i att jag skulle stanna i lobbyn. De hämtade kaffe så att jag fick dricka det där i stället.

– Jag kände mig jättekränkt. Det var så genant, det var massor av gäster inne i frukostrummet som inte förstod att jag diskriminerades, utan det verkade mer som att jag försökt snylta mig in.

På ceremonin för vitboken skulle Diana Nyman berätta om de långsiktiga konsekvenserna som diskrimineringen under 1900-talet har haft för romer i Sverige.

– Det som hände mig visar att det fortfarande finns legitimitet för att diskriminera mot romer. Det var ingen på hotellet som reagerade eller ingrep, säger hon.

Erik Ullenhag fördömer händelsen och säger att regeringskansliet ser över sina affärsförbindelser med Sheraton efter det inträffade.

– Det är gräsligt, en annan gräslig sak är att detta för många är en del av vardagen. Och för Diana var det inte en jättegrej för detta händer regelbundet, säger han till tidningen Expo.

Sheratons tillförordnade vd Thomas Johansson säger att hotellet just nu utreder händelsen.

– Jag kan inte svara på så hemskt mycket nu men vi har givetvis som policy att inte diskriminera någon. Det måste handla om ett missförstånd.

Hon säger att hon stängdes ute från frukosten även efter att hon visat att hon bodde på hotellet?

– Vi utreder det internt nu och kommer göra det några timmar framåt, så jag kan inte svara på hur det gått till, säger Thomas Johansson.

Diana Nyman säger att hon tänker anmäla händelsen till Diskrimineringsombudsmannen (DO).

Mikael Delin

Romsk talare fick inte äta frukost på hotell

Diana Nyman från Romska rådet skulle tala vid presentationen av regeringens vitbok. Men hon blev avvisad från hotell Sheraton när hon skulle äta frukost. Nu vill hon DO-anmäla hotellet.

– Jag kände mig jättekränkt, säger hon till DN.se.

En av de inbjudna talarna vid presentationen av regeringens vitbok, Diana Nyman från Romska rådet i Göteborg, blev avvisad när hon skulle äta frukost på hotell Sheraton i Stockholm tidigare morse, rapporterar DN.se. Enligt Nyman sade personal till henne att frukosten bara var för hotellets gäster. Trots att hon kunde bevisa att hon bodde på hotellet blev hon ombedd att gå ut i lobbyn.

– Jag kände mig jättekränkt. Det var så genant, det var massor av gäster inne i frukostrummet som inte förstod att jag diskriminerades, utan det verkade mer som att jag försökt snylta mig in, säger Diana Nyman till tidningen.

Regeringskansliet, som bokat in henne på hotellet, ser nu över sina affärsförbindelser med hotell Sheraton.

Hotellet utreder: ”Olyckligt misstag”

– Jag är inte förvånad och man blir ju lite ledsen när man hör det. Men det bekräftar bara den bild vi har genom dialoger och anmälningar att det är en särskilt utsatt grupp, säger Diskrimineringsombudsman Agneta Broberg till TT om händelsen.

Sheraton utreder nu vad som hände vid frukostserveringen på tisdagsmorgonen.

– Det har skett ett olyckligt misstag, säger Thomas Johansson, vd för Sheraton Stockholm Hotel, till TT.

Tar ni Diana Nymans uppgifter på allvar?

– Absolut. Vi utreder nu detta men vi har som policy att inte diskutera interna frågor offentligt, säger Johansson.

Ska DO-anmäla

Diana Nyman säger till TT att hon inte fick någon frukost, utan fick nöja sig med kaffe i lobbyn, sedan hon blivit utföst av en anställd.

– Hon försökte vara käck och sade "det är trevligare för dig att sitta här". Det var kränkande. Det satt många gäster i buffématsalen, jag kunde ju inte gå in där, hon hade ju släpat ut mig därifrån, säger hon.

Hon är finskromsk och bar traditionella kläder vid tillfället. Den anställda betedde sig otrevligt, enligt henne.

– Det var verkligen ett beteende där hon visade att hon hade något emot mig.

Eftersom Diana Nyman skulle hålla ett anförande och hade mycket att tänka på inför dagen blev behandlingen av henne extra jobbig.

– Det tog andan ur mig lite grann. Det här påminner om den diskriminering som fortfarande pågår. Det här händer finskromska kvinnor dagligen i vardagen, säger hon.

Hon säger att hon inte kommer att bo på hotellet i framtiden.

– Jag har blivit uppmanad att anmäla det här till DO och det ska jag göra också, säger hon.

TT

Hällde vatten på romsk kvinna - "tvättade fönster"

"Storm i ett vattenglas", säger försvaret.

Ett brott med hatmotiv som kan straffas med fängelse, menar åklagaren.

På fredagen startar rättegången mot butikschefen som anklagas för att ha hållt vatten på en romsk tiggande kvinna.

Tvättade chefen på Hemköp butiksfönster, eller hällde han avsiktligt fyra omgångar vatten på en romsk kvinna som tiggde utanför hans butik? Det är frågan som ska avgöras i tingsrätten.

Den utsatta kvinnan åkte tillbaka till Bulgarien efter händelserna i Göteborg i mars. Sedan i måndags är hon tillbaka.

– Hon är tacksam att Sverige agerat i samband med detta, att det blivit en polisanmälan och att det har väckts åtal, säger kvinnans biträde, advokat Magdalena Dinevska.

Det var den 10–11 mars i år som de fyra fallen av ofredande ska ha skett. Kvinnan satt utanför Hemköpsbutiken, som hon gjort dagligen i en vecka, när butikschefen kom ut med en hink vatten. Som bevis använder åklagaren bilder från övervakningskameror, som visar chefen gå ut med hinken full och komma tillbaka med densamma utan vatten i.

– Han säger att han har tvättat ett fönster, säger butikschefens försvarare, advokat Björn Hurtig.

Kvinnan säger att chefen visserligen kastade vattnet på rutan, men att en stor mängd av vattnet hamnade över henne.

– Syftet har varit att hon skulle få detta på sig, för att kränka henne. Annars hade man bett personen i fråga att flytta på sig, hävdar åklagare Lotta Nielsen.

– Han gjorde det dels för att hon är av romsk härkomst och för att hon tiggde utanför hans butik.

Dagen efter skedde samma sak igen, men då reagerade vittnen på plats mycket starkt. Reaktionen i sociala medier lät inte vänta på sig efter att ett av vittnena postat ett inlägg på Facebook.

Butikschefens försvarare kallar det hela en storm i ett vattenglas och menar att människors reaktioner påverkat både polis och åklagare att förstora upp fallet.

– Min klient fick ha beväpnade livvakter som följde hans barn till skolan och sov över hos

dem i en vecka, säger Hurtig.

– Det framfördes hot som var enorma.

Åklagaren hävdar att ofredandet har hatbrottsmotiv eftersom kvinnans bakgrund är romsk. Enligt åklagaren finns det därför utrymme att döma till fängelse, men eftersom chefen är tidigare ostraffad är det troligare att han i så fall får villkorlig dom.

Moa Kärnstrand

Vittnen såg chef ofreda tiggare

Upprepade gånger slängde butikschefen vatten på en tiggande romsk kvinna som satt utanför mataffären, enligt åtalet.

I dag börjar rättegången i Göteborgs tingsrätt mot mannen, som misstänks för ofredande efter de mycket uppmärksammade händelserna utanför butiken i mars i år.

"Han hade ganska aggressiv framtoning, jag började fundera på om han skulle kasta vatten på mig med. Han var upprörd över att vi ifrågasatte honom", berättar ett vittne i polisens förundersökningen.

Butikschefen förnekar brott och hans advokat Björn Hurtig tycker att ärendet fått för stora proportioner.

Heldag i rätten

– Det är fråga om ett ofredandebrott som normalt ger böter och som normalt tar 30 till 40 minuter i en tingsrättsförhandling om man inte bara får ett strafföreläggande. Nu har vi nästan en heldag i rätten, säger Björn Hurtig.

TT

Erik Ullenhag: ”Det är plågsam läsning”

Regeringens vitbok är ”en typ av ursäkt” till romer i Sverige. Det sa integrationsminister Erik Ullenhag när han i dag presenterade utredningen av svenska övergrepp och kränkningar av romer.

Under dagens presskonferens på Rosenbad visade Erik Ullenhag upp den 300 sidor långa genomgången av det offentliga Sveriges diskriminering av romer under 1900-talet.

Enskilda vittnesmål blandade med arkivmaterial och utredningar ger en bild av några av de grövsta systematiska övergreppen mot en enskild folkgrupp i Sveriges historia.

– På många sätt är den här boken plågsam läsning. Det är delar av den svenska historien som tidigare varit okänd. Det finns mycket i den här boken som det finns all anledning att skämmas över, säger Erik Ullenhag.

Vitboken innehåller en lång genomgång av övergrepp mot romer. Det handlar både om kartläggning, tvångsomhändertaganden och steriliseringar. Boken innehåller också exempel på hur romer diskriminerats på bostadsmarknaden, arbetsmarknaden och av skolväsendet.

Enligt Erik Ullenhag låg ett rasbiologiskt, och senare ett rent rasistiskt, tänkande bakom myndigheternas kränkningar av romer.

– Mycket av den diskriminering som i dag drabbar romer kan vi förklara med vad skedde under 1900-talet. En del av de rasistiska föreställningar som då fanns i hög grad i det offentliga Sverige lever kvar, kanske främst på rasistiska sajter men även i människors fördomar, säger han.

Innebär det här att regeringen ber romer om ursäkt?

– Ja, det är en typ av ursäkt att vi erkänner den historia som varit och att vi också beskriver den historien.

Erik Ullenhag beskriver vitboken som en viktig pusselbit för att lösa dagens diskriminering av romer. Någon ekonomisk ersättning till romer är inte aktuell.

– Det viktigaste sättet att ge människor upprättelse är att vi gör vad vi kan i dag för att bryta utanförskap och bekämpa dagens rasism och fördomar.

Hur effektivt har ni gjort det hittills?

– Vi har ju sedan ett par år antagit en 20-årig strategi kring romsk inkludering som ska öppna upp arbetsmarknaden och skolan. Vi jobbar med ett antal pilotkommuner och det arbetet har varit rätt effektivt. Fler människor har fått jobb. Det är starten på ett arbete som behöver vara långsiktigt.

Mikael Delin

"Vi skulle bara bort, bort, bort" singoalla

Romer berättar om svenska förtrycket

Kvinnorna steriliserades, spädbarnen frös ihjäl när föräldrarna vägrades bostad och barnhemsplaceringar förstörde mångas uppväxt.

Nu berättar de romska offren om diskrimineringen i Sverige:

– Vi skulle bara bort, bort, bort, säger Singoalla Millon.

Under tisdagen presenterades regeringens vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, i närvaro av kronprinsessan Victoria. I boken berättar 25 romer om sina erfarenheter. Aftonbladet har träffat tre av dem: Singoalla Millon, Mikael Demetri Taikon och Soraya Post.

På 1940-talet var ungefär en kvinna i vart fjärde romskt hushåll steriliserad. Soraya Post beskriver hur det gick till när hennes mamma steriliserades 1959:

– Då var hon gravid i sjunde månaden. Hon ställdes inför ultimatum: om du inte går med på abort och sterilisering så kommer vi att omhänderta dina barn, berättar Soraya i vitboken och fortsätter:

– Vår historia är präglad av en stark myndighetskräck. Att alltid vara rädd och leva på nåder gjorde att vi sökte trygghet hos varandra, i slakten. Därför har vi väldigt lite umgänge utanför slakten. Vi var ständigt på vår vakt.

Slår hål på myt

Vitboken gör upp med myten att romer inte ville vara bofasta. I stället förvägrades de bostad och fördrevs. Den som hyrde ut bostäder till romer kunde straffas. Singoalla Millon berättar i vitboken hur detta påverkade hennes familj:

– Jag är uppväxt i en omgivning som ansåg att huvudsaken var att vi kom bort. Vart vi tog vägen spelade ingen roll. Vi skulle bara bort, bort, bort. Vi blev ständigt bortjagade av landsfiskaler, markägare, bönder och privatpersoner.

Eftersom familjen inte fick någon bostad var de hänvisade till att bo i tält:

– På vintern var det frost och minusgrader, vi frös, mycket. Fötterna och händerna domnade bort. Vi tappade känslan. Spädbarn dog. Täcken frös fast i tältduken.

Singoallas upplevelser under uppväxten ledde till att hon frivilligt placerade två av sina egna mikaebarn, födda på vintern, på barnhem:

– Vi bodde då i tält och jag vet att barnen inte hade överlevt om de den första tiden hade levt med oss i tälten. När det blev varmare hämtade jag mitt barn.

”Frös ihjäl i tältet”

I vitboken framgår också att romer från 1914 och ända fram till 1954 hade inreseförbud till Sverige. Inte ens romer som befriats ur nazisternas koncentrationsläger 1945 tilläts resa in i Sverige. Mikael Demetri Taikon berättar hur det drabbade hans släkt:

– När inreseförbudet började gälla åkte en släkting till mig tillbaka till Ryssland. I Sverige fanns då en del av slakten och hans barn kvar. Han återsåg dem aldrig igen.

Mikael Demetri Taikon berättar också i vitboken att hans tvillingsystrar frös ihjäl när han var liten, på grund av att familjen tvingades bo i tält:

– Jag skulle ha haft två systrar — tvillingsystrar — men de frös ihjäl i tältet när de bara var ett par månader. När min mamma skulle föda, åkte hon in till lasarettet. Men hon fick inte föda där, "vi tar inte emot zigenarkärringar" sa de. Hon fick därför åka tillbaka till lägret och föda i tält. Senare frös de ihjäl.

Han berättar att det inte blev mycket bättre när familjen under några år tilläts bo i baracker i Stockholm:

– På Hammarbytäppan bodde runt 7-8 familjer i gamla krigsbaracker och många av dem var ofta sämre isolerade än tält. Det var springor i dem och det var dragigt. Det var kallt och barn dog under de här förhållandena.

Fick inte gå i skolan

Vitboken visar också att romer ofta förvägrades att gå i skolan. Singoalla Millon var 35 år när hon lärde sig att läsa och skriva:

– Man skämdes när det i kontakter med myndigheter kom fram att man inte kunde läsa eller skriva. Man kände sig dum. Under min barndom försökte vi ett flertal gånger få tillträde till skolan. Men det var omöjligt. Vi var inte välkomna. Jag kommer ihåg hur lärare skrek att de inte ville ha några zigenare i skolan.

Mikael Demetri Taikon fick börja i skolan när han var tio år, i samband med att familjen fick en fast bostad:

– Det var svårt att hänga med och förstå vad som sades på lektionerna. Vi satt längst bak och pratade romanés med varandra. Vi blev ofta utsatta för kränkande tillmälen som "zigenarpack" eller "din jävla zigenarunge". Ibland förkom också våld. Vi köpte godis och cigaretter till klasskamrater för att de inte skulle hoppa på oss.

Barnhemsplaceringar var vanliga, enbart på grund av att föräldrarna var romer. Tommy Lindgren berättar i vitboken hur det gick till när han omhändertogs som tioåring:

– Jag sprang mot skogen. En polis hann upp mig och han skrek: "Du tror din tattardjävul att du kan springa ifrån mig!" Tvångsomhändertagandet skedde enbart för att jag och min familj var resande. På fosterhemmet bytte de namn på oss. Bara för att våra föräldrar inte skulle hitta oss.

Joachim Kerpner

Viktoria Andersson & Denise Ling

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se